

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstoogmerk

Verschijnt elke zondag

Abonnementsprijs: 1.000 fr. per jaar

Postrekening nr. 3185.22

Beheer en Redactie: Prof. Mr. Ridder René VICTOR, Britselei 40, 2000 Antwerpen

VERNIEUWING VAN DE WET OP DE STEDEBOUW EN DE RUIMTELIJKE ORDENING

Wet van 22 december 1970 past organieke wet van 29 maart 1962 aan.

Inleiding

De problemen die verband houden met de ruimtelijke ordening en de stedenbouw worden in ons land geregeld door een organieke wet, deze van 29 maart 1962.

Bij het tot stand komen van deze wet werden er tijdens de laatste besprekingen door verschillende sprekers bezwaren geuit en amendementen ingediend.

Ons land had toen echter reeds een enorme achterstand op dit gebied, en na de plechtige belofte dat spoedig een aanvullend wetsontwerp zou ingediend worden, nadat zou blijken dat leemten dienden aangevuld of wijzigingen aangebracht ⁽¹⁾, werd het ontwerp in 1962 goedgekeurd.

Het bleek inderdaad spoedig noodzakelijk om aan dit voornemen gevolg te geven, niet alleen omwille van de teksten, maar ook omdat de omstandigheden evolueerden.

Vermelden we het tot standkomen van de gewestplanning (nadat de minister hiervoor enkele jaren geleden opdracht toe gegeven had); het feit dat de regeling inzake verkavelingen tot een uiterst ordeloze ontwikkeling heeft geleid en tenslotte de drang en behoefte van de stadsbewoner, als reactie op de steeds voortschrijdende verstedelijking, naar een buitenverblijf, of tweede woning. Vooral op dit gebied nam men het niet erg nauw met de stedenbouwkundige voorschriften en werden de meeste misbruiken genoteerd.

Er werd dan ook een nieuwe tekst ontworpen en ook nu bleek men opnieuw erg gehaast om deze zo spoedig mogelijk te laten goedkeuren ⁽²⁾.

Het kwam er immers op aan niet langer te wachten met het beschermen van de opties die in de voorbereidende studies en plannen werden opgenomen.

De nieuwe tekst, die ongeveer de helft van de oude tekst van 1962 wijzigt of aanpast, werd definitief goedgekeurd in de Kamer van Volksvertegenwoordigers op 17 december 1970, en verscheen in het Staatsblad van 5 februari 1971.

De doelstellingen van dit ontwerp werden herhaald als volgt omschreven ⁽³⁾:

- de gerechtelijke bescherming van de voorlopig door de Minister vastgelegde ontwerpen van gewestplannen;
- de volledige omwerking van de bepalingen betreffen-

de de verkavelingsvergunning en met name het vervallen van die vergunning;

— de bestrijding van de misbruiken en de beteugeling van de overtredingen door middel van preventieve maatregelen en van een aantal doelmatiger strafbepalingen.

Met de bedoeling deze bespreking zo praktisch mogelijk te maken zullen we aan de hand van de indeling van de organieke wet, de essentie der verschillende wijzigingen en aanvullingen trachten weer te geven.

Zo zal er achtereenvolgens sprake zijn van: de juridische gevolgen verbonden aan een ontwerp van gewestplan, de herziening van plannen, de nieuwe regeling inzake bouwvergunningen, zowel wat de inhoud als de procedure betreft, de volledige herwerking van titel III (verkavelingen), de bouwverordening, het stedenbouwkundig attest, de nieuwe straf- en fiscale bepalingen en tenslotte de nieuwe overgangsmaatregelen.

1. Juridische gevolgen verbonden aan ontwerp van gewestplan

Meer dan voor de andere belangrijke wijzigingen, is het wenselijk dit probleem in een ruimer kader te schetsen.

De wet van 1962 voorzag in het opmaken van streek- en gewestplannen ⁽⁴⁾.

Om allerlei redenen, die hier niet nader omschreven moeten worden, heeft de regering de in artikel 8 bedoelde streekplannen echter niet laten opstellen, doch wel de in artikel 11 ev. bedoelde gewestplannen.

Het land werd hiervoor in 48 gewesten verdeeld.

De procedure voor het opmaken van deze gewestplannen is dezelfde als deze voorzien voor streekplannen. Dit wil zeggen dat het studiewerk door privaot of publiekrechtelijke personen verricht wordt, dat er voorontwerp of ontwerpplannen opgemaakt worden, waarna de minister en de gouverneur tussenkomen, een openbaar onderzoek ingericht wordt, met mogelijkheid tot het indienen van bezwaren, procedure die uiteindelijk moet leiden tot de vaststelling door de Koning van het betrokken plan.

Uiteraard dus een omvangrijke en langdurige procedure.

Na het eerste studiewerk (dat thans praktisch voor alle gewesten beëindigd is) bleek echter dat men reeds zekere

opties voor de toekomst moest nemen. Ingevolge de voorschriften van de wet van 1962, inzake het toekennen van bouw- en verkavelingsvergunningen, dreigde dus heel wat van het reeds verrichte werk weer verloren te gaan.

De « gemachtigde ambtenaar » (provinciale directeur van Stedebouw) kreeg derhalve als opdracht om in het kader van het verplicht advies, (artikel 45) deze plannen reeds enigszins te vrijwaren en een negatief advies te verlenen, met als motivering formules zoals « volgens de meest recente planologische studies » of « wegens een in voorbereiding zijnde plan ».

Vermits deze motivering echter geen enkele juridische grondslag bezat, en de bedoelde plannen in feite niet meer dan een werkdokument waren, dat in principe trouwens niet ter beschikking van het publiek lag, werd alzo een grote onzekerheid geschapen wat betreft de bestemming der gronden.

De oplossing van de wetgever voor dit probleem bestaat in het toevoegen van een nieuwe paragraaf bij het artikel 2 van de organieke wet.

Dit artikel handelt over de bindende en verordenende kracht van de plannen.

In deze nieuwe paragraaf (artikel 2, §2), wordt thans ook bindende en verordenende kracht verleend aan de ontwerpen van streek- en gewestplannen die door de minister voorlopig zijn vastgelegd. Het ministerieel besluit schorst daarbij de uitwerkingen van de vroeger vastgestelde of goedgekeurde plannen van aanleg, in zoverre de voorschriften van deze plannen niet meer in overeenstemming zijn met deze ontwerpen.

Door de toepassing van dit principe moesten uiteraard ook verschillende andere artikels gewijzigd worden zoals :

— artikel 37, dat de schadevergoeding regelt (meer bepaald het bouwverbod ingevolge voorschriften van plannen);

— artikel 45, waar het advies van de gemachtigde ambtenaar ter sprake komt (en die zoals verder zal aangevoerd worden, thans gedurende drie jaar een aanvraag, strijdig met het ontwerp, mag weigeren, en verder in zijn advies mag afwijken van reeds vroeger goedgekeurde algemene plannen van aanleg).

2. Herziening van de plannen (artikel 43)

Deze herziening was ook in de oorspronkelijke organieke wet voorzien.

De tekst werd thans aangepast aan de nieuwe optiek.

Zo wordt nu bepaald dat een bijzonder plan van aanleg, en een verkavelingsvergunning kan herzien worden (verplichting aan de gemeente opgelegd door de Koning).

Vroeger kon een verkavelingsvergunning slechts herzien worden zo alle eigenaars hiermee instemden.

Van dit beginsel wordt thans afgeweken zodat nu een verkavelingsvergunning gewijzigd of zelfs vernietigd kan worden (artikel 43, al. 1-2).

Een strenge maatregel dus, die dan ook slechts onder bepaalde voorwaarden kan toegepast worden. De herziening zal slechts in één der volgende gevallen kunnen bevolen worden :

— het plan of de vergunning is niet meer in overeenstemming met een streek- of gewestplan (met verordenende kracht); (artikel 43, al. 1);

— het verhindert de uitvoering van werken van algemeen belang (al. 2);

— het is niet meer in overeenstemming, hetzij met de verordeningen betreffende de grote wegen, hetzij met de voorschriften betreffende de autosnelwegen (al. 3).

3. De bouwvergunning (artikel 44)

De bepalingen betreffende bouwvergunning werden niet alleen aan de hoger beschreven juridische gevolgen van

ontwerpplannen aangepast, doch werden na acht jaar nieuwe ervaring volledig herschreven.

De nieuwe wijzigingen en aanpassingen zullen per artikel worden ontleed.

A. Artikel 44 : bouwvergunning ?

Naast de verduidelijkingen werden ook enkele nieuwe begrippen ingevoerd (« gewoonlijk gebruik », een vergunning voor kampeerwagens, verplichte vermeldingen door de notaris).

Waar vroeger in een enkele alinea werd opgesomd voor welke sportwerken een bouwvergunning moest aangevraagd worden, werd er thans een duidelijke onderverdeling ingevoerd.

1° Het bouwen, een grond gebruiken voor het plaatsen van één of meer vaste inrichtingen, afbreken, herbouwen, verbouwen van een bestaande woning, instandhoudings- of onderhoudswerken uitgezonderd.

Om alle misverstand uit de weg te ruimen (5) heeft de wetgever bovendien het begrip « bouwen » zo duidelijk mogelijk trachten te omschrijven :

« Onder bouwen en plaatsen van vaste inrichtingen wordt verstaan het oprichten van een gebouw of een constructie of het plaatsen van een inrichting, zelfs uit niet duurzame materialen, die in de grond is ingebouwd, aan de grond is bevestigd of op de grond steun vindt, ten behoeve van de stabiliteit, en bestemd is om ter plaatse te blijven staan, al kan zij ook, uit elkaar genomen of geplaatst worden » (artikel 44 §1, 1).

Deze vrij nauwkeurige beschrijving werd geput uit woordenboeken (Littré) en vonnissen en arresten, die meestal in correctionele procedures, dit probleem behandelden (6).

De bedoeling van de wetgever is duidelijk zoveel mogelijk verrichtingen aan een bouwvergunning te onderwerpen, onder voorbehoud van het opmaken van een lijst van minder belangrijke werken, waarvoor géén vergunning zou vereist zijn (7).

2° Ontbossen, het relief van de bodem aanmerkelijk wijzigen (§1, 2).

Deze bepaling heeft eenzelfde inhoud en draagwijdte als de oude.

3° Alleenstaande hoogstammige bomen vellen, binnen de groene ruimten (van een door KB goedgekeurd plan van aanleg), of bomen die staan binnen een verkaveling. (§1, 3)

Deze bepaling, terug overgenomen uit de oude tekst heeft intussen ongetwijfeld, na de verschillende acties voor het behoud van ons leefmilieu, aan waarde en actualiteit gewonnen. Dit geldt eveneens voor het volgende punt :

4° Ontginnen of de vegetatie wijzigen van heiden en vennen, alsmede van enig ander gebied waarvan de bescherming noodzakelijk geacht wordt door de Koning (8) (§1, 4)

5° Opslagruimte voor gebruikte voertuigen of schroot (§1, 5)

In de oude tekst was sprake van een opslagruimte van minstens 10 oude voertuigen of 10 ton schroot. Deze beperking vervalt thans zodat een vergunning moet aangevraagd worden voor elke opslagplaats. Tijdens de bespreking gaf de minister echter wel te kennen, dat hij zich het recht voorbehoudt om binnen het kader van een nog op te stellen lijst van werken met geringe omvang, deze beperking te hernemen (met als praktisch gevolg dat de gemeente hierover zelf zal kunnen beslissen en niet meer het advies van de gemachtigde ambtenaar zal moeten inroepen, zoals trouwens voor de andere op te sommen werken van gering belang het geval zal zijn, waar wél een bouwvergunning doch geen advies zal vereist zijn) (9).

6° Het « gewoonlijk gebruiken » van een grond voor het plaatsen van één of meer verplaatsbare inrichtingen die

voor bewoning kunnen gebruikt worden zoals woonwagens, kampeerwagens, afgedankte voertuigen, tenten.

De Koning kan nadere regelen voor zulk gebruik aan-geven.

Geen vergunning is evenwel vereist voor het kamperen met verplaatsbare inrichtingen op een kampeerterrein in de zin van de wetgeving op het kamperen. (§1, 6)

Deze nieuwe bepaling voert ondubbelzinnig de *verplichting* in om voor alle soorten *week-endhuisjes* of tweede woningen, een *bouwvergunning* aan te vragen.

Met het tweede gedeelte van de alinea wordt de noodzakelijkheid van een dubbele vergunning voor kampeer-terreinen uitgesloten (zie de wetgeving en vergunning ter *zake*)⁽¹⁰⁾.

De alzo opgesomde lijst van werken is geenszins limita-tief. In het kader van gemeentelijke *bouwverordeningen* kunnen ook andere werken aan vergunning onderworpen worden.

Dit zou het geval kunnen zijn voor uithangborden, re-clamepanelen...

De Koning kan ook (cfr supra) een lijst van werken opsommen waarvoor, wegens hun geringe omvang, geen vergunning vereist is (art. 44 §2).

Het is duidelijk dat als de Koning bepaalde werken zou vrijstellen van het aanvragen van een bouwvergunning, de gemeenten deze door middel van hun bouwverordening-*en*, niet terug aan een vergunning zullen kunnen onder-werpen.

De *geldigheidsduur* van de vergunning *kan beperkt wor-den* (art. 44 §3).

Dit geldt voor de vergunningen die worden verleend voor opslagplaatsen van schroot en oude wagens (auto-kerkhoven) en voor de verplaatsbare inrichtingen.

Een beperking van de geldigheidsduur mag niet ver-waard worden met het verval (dat ook in de huidige rege-ling bij niet-uitvoering behouden blijft).

Men heeft enkel, naar analogie met de bestaande toe-passing van art. 50 (wat betreft voorlopige bouwwerken op de oude rooijlijn), de mogelijkheid voorzien om be-paalde vergunningen in tijdsduur te beperken.

Een *weigering* moet, zoals voorheen, *gemotiveerd* zijn (art. 44 §4).

Verplichtingen voor de notaris: (art. 44 §5)

Bij verkoop of verhuur voor méér dan 9 jaar worden thans verschillende verplichtingen opgelegd aan de notaris.

Deze zal moeten vermelden of er een bouwvergunning, of stedenbouwkundig attest aangevraagd werd (stedenbou-wkundig attest dat laat voorzien dat de bouwvergunning zal kunnen verkregen worden). Wanneer dit niet het geval is, zal de notaris moeten vermelden dat geen verzekering gegeven wordt wat betreft de bestemming van het goed, en daarenboven dat geen enkel bouwwerk mag opgericht worden zonder bouwvergunning.

Deze laatste bepaling moet ook opgenomen worden in de *onderhandelde akten* waarin deze verrichtingen worden vastgelegd.

Zoals men tijdens de bespreking van deze verplichtingen liet opmerken⁽¹²⁾ neemt de wetgever stilaan de gewoonte aan, om wetbepalingen, die eenieder dan toch geacht wordt te kennen, steeds te herhalen⁽¹³⁾.

De bedoeling van dergelijke zelfs overbodige vermel-dingen (waarom inderdaad spreken van een bouwvergun-ning, vermits een dergelijke vergunning pas door de nieu-we eigenaar, aan de hand van diens concrete bouwplannen, zal aangevraagd worden) ligt natuurlijk voor de hand. Men wil misbruiken, en misleidingen van kopers, zoveel moge-lijk trachten te vermijden.

Daarom ook zal men het gebruik van het *stedenbouw-kundig attest* veralgemenen⁽¹⁴⁾.

B. Het advies van de gemachtigde ambtenaar

Artikel 45: Wanneer er géén bijzonder plan van aanleg is.

Dit verplicht advies blijft natuurlijk behouden. Het arti-kel zelf werd echter totaal herschreven, ingedeeld en ge-deeltelijk vernieuwd.

Vermelden we:

— Het opstellen van een lijst door de Koning van wer-ken en handelingen waarvoor dit verplicht advies niet meer vereist is.

Hierdoor kunnen de provinciale diensten ontlast worden, en krijgen de gemeenten, over onbelangrijke zaken, meer eigen beslissingsrecht.

— *Inhoud van het advies*: vroeger was reeds bepaald dat de gemachtigde ambtenaar een vergunning mocht wei-geren of van nieuwe voorwaarden afhankelijk stellen. Thans wordt nog verder verduidelijkt:

a) *ingeval van gunstig advies*: op voorstel van het col-lege van burgemeester en schepenen mag er afgeweken worden van een Algemeen Plan van Aanleg (wat perceels-afmetingen betreft...) (Art. 45, §2).

b) *Ingeval van ongunstig advies*: er mag afgeweken worden van de voorschriften van een goedgekeurd plan van aanleg dat strijdig is met een ontwerp van streek- of gewestplan, of van een plan waarvan de herziening is be-volen⁽¹⁵⁾.

— Een *voorstel* om ook het lot van de *erfdienstbaar-heden* binnen het kader van een bouwvergunning te rege-len werd *niet aanvaard* (was opgenomen in het oorspron-kelijk regeringsontwerp). Dit voorstel was gemotiveerd door de recente rechtspraak van het Hof van Cassatie in-zake plannen van aanleg⁽¹⁶⁾.

Tijdens de bespreking⁽¹⁷⁾, was men echter, terecht, van oordeel dat het niet de taak is van de ambtenaar, om, steeds binnen het kader van de beperkte procedure van een individuele bouwaanvraag, dergelijke delicate juri-dische problemen op te lossen.

Artikel 46: Wanneer er wél een bijzonder plan van aanleg bestaat:

De gemachtigde ambtenaar zal, zoals vroeger, nagaan of de aanvraag in overeenstemming is met het BPA (of voor kavels met de verkavelingsvergunning).

Deze ambtenaar zal thans echter ook rekening moeten houden met algemene verordeningen (wat betreft auto-snelwegen en grote wegen).

Ook in dit artikel wordt verwezen naar de ontwerp-ge-westplannen, en de in herziening gestelde plannen. De ambtenaar heeft niet het recht te weigeren, maar wel te schorsen, waarop de Koning binnen een termijn van 40 dagen de vernietiging kan uitspreken (zoniet wordt de schorsing opgeheven).

Ook wordt in dit artikel herinnerd aan de termijn van *drie jaar* die voorzien is bij ontwerpen en herzieningen.

C. De Bouwvergunning voor administratieve overheden (artikel 48)

De draagwijdte van het oorspronkelijk artikel wordt enigszins beperkt, gezien de ruime interpretatie die de Raad van State aan het begrip « administratieve overheid » had gegeven.

Anderzijds wordt ook uitdrukkelijk verwezen naar de aanleg van installaties en leidingen van openbaar nut⁽¹⁸⁾.

Deze vergunningen worden dus rechtstreeks door de Minister afgeleverd.

D. De procedure inzake bouwvergunningen

We vestigen de aandacht op enkele belangrijke wijzi-ingen wat betreft deze procedure.

Artikel 54

De termijn van 75 dagen waarover de gemeente beschikt om over een aanvraag te beslissen blijft behouden, doch ingeval van het uitblijven van deze beslissing beschikt de ambtenaar thans over 30 dagen (inplaats van 15) om te antwoorden op het voorziene aangetekend schrijven.

En, wat belangrijk is, zal men moeten veronderstellen dat bij een opnieuw uitblijven van een beslissing, de vergunning *geweigerd is* (daar waar ze in het oud stelsel als goedgekeurd beschouwd werd).

Bij de bespreking van deze nieuwe visie ⁽²⁰⁾ werd erop gewezen dat de vergunning «van ambtswege» (wegens nalatigheid van de administratie) immers dikwijls in strijd is met de goede aanleg.

De rechten van de particulier worden daarbij gevrijwaard, vermits, zoals bij de gewone weigering, beroep kan aangetekend worden bij de Bestendige Deputatie.

Tenslotte worden enkele maatregelen opgenomen betreffende publiciteit, om controle te vergemakkelijken.

Artikel 55

Niet alleen de aanvrager zelf zal voortaan in *beroep* kunnen gaan, maar nu ook het *college van burgemeester en schepenen én de gemachtigde ambtenaar!*

Ook zij beschikken nu over 30 dagen na de beslissing van de Bestendige Deputatie.

De oude regeling, die een soort tegengewicht uitmaakte met de ernstige beperking die een bouwverbod dan toch aan het eigendomsrecht oplegt, wordt dus overboord geworpen.

Tot op heden was het enkel op basis van art. 124 en 125 van de Provinciewet dat de Gouverneur kon ingaan tegen een gunstige beslissing van de Deputatie.

We menen bij deze nieuwe regeling toch enige vragen te moeten opwerpen.

In hoeverre wordt de procedure voor de Bestendige Deputatie in dit stelsel niet overbodig, vermits thans waarschijnlijk toch *alle* dossiers in laatste instantie op het Ministerie zullen behandeld worden? We zien immers niet goed in hoe de gemachtigde ambtenaar, die uiteraard enkel op planologische overwegingen tot de weigering van een vergunning besluit, niet in beroep zou gaan wanneer de Best. Dep. deze vergunning toch toestaat.

Ook al verzekerde de Minister terzake ⁽²¹⁾ dat instructies zouden gegeven worden opdat deze beroepsprocedure niet systematisch zou toegepast worden. Dit dan na kritiek waarbij o.m. opgeworpen werd dat de provinciale directeur in feite bij zijn chef, de Minister, in beroep gaat.

Er zou hierbij kunnen gepleit worden voor de oprichting van een afzonderlijke commissie, of administratieve recht-bank.

Vermelden we verder, dat thans reeds een *tegensprekelijk debat* ingevoerd wordt. Als één der partijen gehoord wordt, zullen de andere eveneens opgeroepen worden.

Als de partijen opgeroepen worden, is er een verlenging van de termijn toegekend aan de Best. Dep. (15 dagen).

Termijn van 60 dagen die trouwens nog maar zelden wordt nageleefd ⁽²²⁾.

4. De Verkavelingsvergunning

(Titel III - Artikelen 56 tot 58)

De talrijke misbruiken, of minstens toepassingen van de wet die zeker niet door de wetgever gewild waren ⁽²³⁾, hebben meegebracht dat de regeling betreffende de verkavelingen grondig gewijzigd werd.

Bovendien werden tevens de elders aangebrachte verbeteringen en wijzigingen eveneens opgenomen.

De verkavelingen worden thans geregeld door 4 artikelen die als volgt kunnen samengevat worden:

Artikel 56 (omschrijft de handelingen waarvoor een verkavelingsvergunning vereist is)

1) Uitbreiding van de vergunning tot de verhuring van meer dan 9 jaar (met het oog op woningbouw), zoals ook voor erfpacht en opstalrecht.

2) Verplichte vermeldingen door de notaris als er géén verkavelingsvergunning is afgeleverd. De notaris moet het plan van de verdeling en de in de akte aangegeven bestemming voorleggen aan het College van Burgemeester en Schepenen alsook aan de gemachtigde ambtenaar, die, ter inlichting, hun opmerkingen kunnen overmaken die eveneens in de akte zullen vermeld worden.

Zowel in de onderhandse als in de notariële akten moet vermeld worden dat een bouwvergunning moet aangevraagd worden.

Een amendement dat ertoe strekte om, zoals bij de bouwvergunning, ook hier duidelijk te omschrijven wat een «verkaveling» is, werd verworpen ⁽²⁴⁾.

Uit de besprekingen bleek echter dat zelfs de verdeling van een stuk grond in twee kavels als een verkaveling aanzien wordt ⁽²⁵⁾.

Artikel 57 (bevat de bepalingen die voor al de verkavelingen gelden)

1) De *procedure* blijft dezelfde doch voor de langs provincie- en rijkswegen gelegen gronden, moet verplicht advies gevraagd worden aan de betrokken besturen (art. 57, §1)

2) *Wijzigingen* kunnen aangevraagd worden door een individuele eigenaar van een kavel; hierdoor ontstaat er een groter soepelheid (bvb. wat betreft de implanting van het hoofdgebouw...). Uiteraard moet er hiervoor een bepaalde procedure gevolgd worden (art. 57, §2)

3) *Erfdienstbaarheden* moeten in de aanvraag vermeld worden en gaan teniet door de vergunning (zonder afbreuk te doen aan het recht op schadevergoeding (art. 57, §3)

4) *De verkavelingsvergunning vervalt na een bepaalde tijd* (art. 57, §4):

a) wanneer geen wegenbouwwerken: wanneer binnen een *termijn van vijf jaar* de *verkoop* van niet minstens *één derde der kavels* geregistreerd werd, vervalt de verkaveling voor het overige gedeelte;

b) wél wegenbouwwerken (zie infra art. 57bis): eveneens termijn van 5 jaar. De nieuwe tekst voorziet dat dit verval «geconstateerd» wordt in een PV dat aan de verkavelaar medegedeeld wordt. Volgens de betrokken Minister is de vergunning *automatisch* vervallen, en is het PV alzo een loutere bevestiging ⁽²⁶⁾.

5) De Koning kan beslissen tot de herziening van de verkaveling (art. 57, §5)

(cfr supra). Deze maatregel brengt een schorsing mee van de verkoop voor het geheel of een gedeelte van de verkaveling.

6) Een verkaveling waarvoor een vergunning is bekomen moet vóór elke vervreemding *vastgelegd* worden in een *notariële akte* (met inbegrip van de opsomming der lasten...). (art. 57, §6)

7) Reclame mag enkel gevoerd worden mits vermelding van de vergunning (art. 57, §7)

8) De notaris zorgt voor de kennisgeving van de akte van verdeling en bestek van de verkaveling en de inhoud ervan. Hij herneemt ook de vermeldingen van art. 44 (bouwvergunning) (art. 57, §8).

Artikel 57 bis (bevat alle bepalingen betreffende verkavelingen die wegenbouwwerken omvatten):

De nieuwe procedure kan als volgt samengevat worden:

1) Wanneer het College van Burgemeester en Schepenen instemt met de voorgestelde uitbouw der wegen, zal het, op kosten van de aanvrager een *openbaar onderzoek* inrichten. Nadien zal de gemeenteraad hieromtrent een be-

sluit moeten treffen en uiteindelijk zal het College beslissen (zonder het advies van de Best. Dep. - voorzien in art. 76, 7° GW) (art. 57 bis, § 1)

2) De termijn die toegekend wordt aan de Bestendige Deputatie en de Koning (om een beslissing te nemen) wordt verdubbeld (120 dagen)

Men is niet ingegaan op het voorstel om een onderscheid te maken tussen gemeente- en buurtwegen, die een volledig privaats karakter zouden behouden, zodat deze bepaling voor alle soort wegen geldt ⁽²⁷⁾

3) Verdubbeling van de termijn toegekend aan de Best. Dep. en de Koning om hun beslissing te nemen (120 dagen)

Moest de gemeente geen beslissing genomen hebben en er werd beroep aange tekend dan zal de gouverneur de gemeenteraad samen roepen, die dan gehouden is binnen de 90 dagen een beslissing te nemen. (De termijn van 120 dagen wordt dan met deze nieuwe termijn verlengd) (art. 57 bis, §2)

Deze maatregel werd ingevoerd met het oog op de bescherming van de gemeentelijke autonomie ⁽²⁸⁾.

4) Vooraleer men in een dergelijke verkaveling een perceel mag te koop stellen, moeten eerst de voorgeschreven werken uitgevoerd zijn (of moet er voor de uitvoering een voldoende financiële waarborg gegeven worden).

De verkavelaar, aannemer en architect blijven voor deze uitvoering gedurende 10 jaar hoofdelijk aansprakelijk (behalve zo de werken door de overheid uitgevoerd worden) (art. 57 bis, §3).

5) De vergunning vervalt wanneer de voorgeschreven werken en lasten niet uitgevoerd werden binnen een termijn van vijf jaar (of bij uitvoering in fasen, na verloop van deze fasen) (art. 57 bis, §4, §5).

Artikel 58 (lasten van de verkaveling)

De oude tekst wordt vooreerst overgenomen.

Bovendien wordt voorzien in het opstellen van algemene verkavelingsverordeningen (zoals bouwverordeningen) waarin de technische en financiële lasten kunnen bepaald worden.

De gemeenten kunnen nu reeds het initiatief nemen om zelf dergelijke gemeentelijke verkavelingsverordeningen op te stellen.

Wat de financiële lasten betreft kunnen we trouwens verwijzen naar artikel 70 bis (infra).

5. Bouwverordening (artikelen 59 tot 62)

Er vallen weinig fundamentele wijzigingen te noteren.

6. Inlichtingen te verstrekken door de openbare besturen (en het stedenbouwkundig attest) (artikel 63)

Ook over aanvragen betreffende bouw- en verkavelingsvergunning kunnen thans inlichtingen worden bekomen (artikel 63 al. 3).

Het stedenbouwkundig attest zal nu binnen een bepaalde, beperkte tijd moeten afgeleverd worden.

7. Strafbepalingen (artikel 64 tot 69)

Essentieel betreft het een strengere beteugeling van de inbreuken en een soepele regeling ten aanzien van het herstel der inbreuk.

Het oorspronkelijk regeringsontwerp ging op bepaalde punten nog verder en voorzag o.m. in de invoering van een dwangsom.

Zowel in commissie als in de publieke zittingen werden deze artikelen tamelijk uitvoerig besproken en gewijzigd.

Artikelsgewijze werden de volgende nieuwe maatregelen genomen :

Artikel 64

Men moet thans een onderscheid maken tussen de gewone inbreuken (bestraft met de reeds vroeger voorziene straffen) en de inbreuken die gepleegd worden door bepaalde personen (die zich beroepshalve met dergelijke activiteiten bezighouden) met inbegrip van de tussenpersonen). De wet voorziet nu in gevangenisstraffen van 15 dagen tot 6 maand, en geldboeten van 2000 tot 20.000 fr (!)

De wetgever is niet ingegaan op het voorstel van de regering om de vroeger reeds voorziene nominatieve opsomming van bepaalde beroepen (architecten, landmeters...) over te nemen en uit te breiden, doch uit de bespreking bleek dat de nu voorziene bepaling zeer ruim kan geïnterpreteerd worden ⁽²⁹⁾.

Artikel 65. — Herstelling in de vroegere staat gevorderd voor de strafrechter.

Deze mogelijkheid bestond in de organieke wet van 1962, doch zonder alternatief.

De mogelijkheid om dit herstel te bekomen blijft behouden, doch slechts op vordering van de gemachtigde ambtenaar of het College van Burgemeester en Schepenen.

Daarnaast kunnen zij echter eveneens, als alternatief, vorderen dat zekere aanpassingswerken zouden uitgevoerd worden, of nog dat er een geldsom zou betaald worden (transactie).

Wanneer men tot een transactie kan overgaan wordt niet voorzien in de tekst. De memorie van toelichting leert ons hieromtrent dat ⁽³¹⁾ de derde benadeelde moet vergoed zijn, en de gemachtigde ambtenaar met de aanvraag moet instemmen, en tenslotte dat de transactie gelijk is aan het dubbel van de vermeerdering van het K.I. (met minimum van 5000 fr.)

De bedoelde vordering kan door de betrokken autoriteiten ingesteld worden zonder burgerlijke partijstelling, zoals bleek uit de langdurige en vinnige besprekingen van dit punt ⁽³⁰⁾.

Artikel 66. — Opsporing van de overtredingen.

De lijst van bevoegde ambtenaren en beambten wordt verder uitgebreid. Het is de politierechter die een machtiging zal afleveren tot de vaststellingen die met een huiszoeking kunnen vergeleken worden. Wanneer men een dergelijke huiszoeking weigert is men strafbaar met geldboeten.

Artikel 67

Ook voor de burgerlijke rechtbank blijft het mogelijk om de herstelling in de vroegere staat te vorderen. De tekst wordt thans verduidelijkt.

Artikel 68. — Schorsing van de werken

In het kader van de preventieve maatregelen door de wetgever ingevoerd, werd een nieuwe regeling uitgewerkt voor de schorsing der werken.

Men had immers vastgesteld dat het tot op heden zelden tot een stopzetting der werken kwam, gezien de geldende procedure waarbij de schorsing moest gevorderd worden door de Burgemeester of de gemachtigde ambtenaar, en uitgesproken door de voorzitter van de rechtbank (in kortgeding).

Nu zal het bevel tot schorsing mondeling ter plaatse worden gegeven, en binnen de 5 dagen door de Burgemeester worden bekrachtigd.

Zekere publiciteitsmaatregelen zullen een dergelijke

schorsing omringen en de betrokkene moet zelf, de eventuele opheffing van de maatregel vragen aan de Voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg (kortgeding).

Niet-naleving van de opgelegde schorsing wordt betaald met gevangenisstraf en geldboeten.

Artikel 69

De reeds voorziene vermeldingen op het hypotheekkanthoor worden verder uitgebreid.

8. Fiscale bepalingen (artikel 70bis)

Een belangrijk artikel wordt aan de organieke wet toegevoegd.

Een nieuw artikel 70bis, zal de heffing, ten voordele van de gemeenten, mogelijk maken van een *jaarlijkse belasting op de niet-bebouwde percelen*.

Bedoeld worden de percelen die gelegen zijn in een niet-vervallen verkaveling, of die gelegen zijn langs uitgeruste wegen (en derhalve als « bouwgronden » kunnen gekenmerkt worden) ⁽³²⁾.

De percelen die ingevolge de wet op de landpacht niet voor bebouwing kunnen bestemd worden, of die werkelijk voor land- en tuinbouw gebruikt worden, vallen onder toepassing van deze belasting.

Een *onthefing*, beperkt tot *vijf jaar*, is voorzien ten voordele van de eigenaars met slechts één onroerend goed, alsook voor de Maatschappijen van volkswoningbouw.

Dit artikel werd in de memorie van toelichting omschreven ⁽³³⁾, als « een maatregel ingevoerd met het oog op de vestiging van een systeem van *doeltreffend grondbeleid* ».

Men hoopt hierdoor de eigenaars aan te zetten hun grond te koop aan te bieden, liever dan de in elk geval hoge belasting, die de speculatiewaarde zou moeten te niet doen, te moeten betalen. Door het groter aanbod van bouwgronden dat dus het gevolg zou moeten zijn hoopt men een daling der prijzen te kunnen bewerkstelligen.

Uit de bespreking onthielden we nog dat de regering van oordeel was dat het hier in feite niet om een « *nieuwe* » maatregel gaat, vermits de gemeenten reeds vroeger over deze mogelijkheid beschikten. Deze stelling werd door de Raad van State (afdeling wetgeving) in zijn advies, bijgetreden ⁽³⁴⁾.

Herinneren we eraan ⁽³⁵⁾ dat in een der recente arresten de Raad van State besliste dat een dergelijke last niet kon opgelegd worden in het kader van een verkavelingsvergunning.

Met de thans uitdrukkelijk voorziene bepaling bestaat er niet de minste twijfel meer.

9. Overgangsmaatregelen (Titel IV-HFD V)

Voor wat betreft de verkavelingsvergunningen worden de in de organieke wet voorziene overgangsmaatregelen aangepast en uitgebreid.

Ook hier moeten we een onderscheid maken tussen de verkaveling mét, en deze zonder wegenbouwwerken. (artikel 74)

1) verkavelingen mét wegenbouwwerken :

a) *aangevat vóór 1962* : zijn *vervallen* als op 1 oktober 1970 de bedoelde werken niet aangevat waren, en zo de werken in uitvoering waren, moeten zij vóór 31 december 1972 voltooid zijn ;

b) vergunning afgeleverd vóór 1 januari 1965 : zelfde regeling ;

c) vergunning afgeleverd na 1 januari 1965 : de voorziene werken moeten uitgevoerd zijn *binnen drie jaar* (vanaf

1 oktober 1970), of ten laatste binnen de vijf jaar, na de afleveringsdatum van de vergunning ;

2) verkavelingen zonder wegenbouwwerken (gelegen langs uitgeruste weg) :

a) *aangevraagd vóór 1962* : zijn *vervallen* als op 1 oktober 1970 de verkoop van ten minste één perceel niet geregistreerd werd ;

b) vergunning afgeleverd vóór 1 januari 1966 : zelfde regeling ;

c) vergunning afgeleverd na 1 januari 1966 : vervallen als binnen de vijf jaar na de aflevering van de vergunning, niet minstens één derde van de percelen verkocht werd (of in huur gegeven voor meer dan 9 jaar).

Al wordt dit nergens uitdrukkelijk bepaald, ligt het voor de hand dat voor dergelijke vervallen vergunningen, opnieuw een verkavelingsvergunning kan aangevraagd worden (zoals trouwens voor alle vervallen vergunningen). De minister liet hierbij opmerken dat deze hernieuwingsaanvragen welwillend zouden onderzocht worden als de grond binnen het voor bebouwing bestemde gebied is gelegen ⁽³⁶⁾.

Een artikel (76bis), voorziet dat in de gevallen waar er vóór de inwerkingtreding van de nieuwe wet, in een vonnis de herstelling in de vroegere staat bevolen werd, de zaak opnieuw voor de rechter kan gebracht worden, ten einde een der andere thans voorziene maatregelen te vorderen.

10. Schadevergoeding en terugkoop door de overheid (art. 76ter en 37)

Als besluit van dit overzicht kunnen we wijzen op het *recht tot terugkoop door de staat* dat thans voorzien wordt, zowel in de overgangsmaatregelen (art. 76ter) als in de nieuwe tekst van artikel 37.

De vergoeding voorzien in artikel 37 krijgt als alternatief een *fortaitaire* regeling, te weten de terugkoop door de overheid van de betrokken grond (mits betaling van de *betalde koopprijs verhoogd met de kosten*).

Het kan verbazing wekken dat deze belangrijke wijziging, die de toe te kennen vergoeding drastisch kan beperken (en die in de meeste gevallen trouwens lager zal zijn dan de vergoeding in het kader van een onteigeningsprocedure) in het parlement op zo weinig kritiek heeft gestuit. Vooral dan als men zich de langdurige palabers en het getwist omtrent het oorspronkelijk artikel (tijdens de voorbereiding van de organieke wet) herinnert ⁽³⁷⁾.

Vermelden we hierbij dat een eerste beslissing in het kader van dit art. 37 zopas gepubliceerd werd ⁽³⁸⁾, terwijl ook regelmatig een geding in Veurne geciteerd wordt waarbij in het totaal niet minder dan 180 miljoen fr. gevorderd werd.

De particulier die slechts één enkel perceel bezit kan ook binnen het jaar deze terugkoop vragen (en de overheid beschikt eveneens over één jaar om de prijs te betalen). Deze maatregel zou ook gelden voor de ontwerp-gewestplannen.

Dezelfde regeling wordt opgenomen in het overgangsartikel 76ter. Iemand die vóór de inwerkingtreding van de nieuwe wet een goed heeft aangekocht om een eigen woning op te bouwen, en de vergunning wordt hem thans, ingevolge de nieuwe bepalingen geweigerd, kan van de Staat vragen, zijn goed aan te kopen, mits terugbetaling van de betaalde koopprijs, verhoogd met de lasten en kosten.

Als laatste opmerking houden we eraan te verwijzen naar de steeds terugkerende tussenkomsten tijdens de bespreking van deze nieuwe wet, waarbij opgekomen werd voor een werkelijk gecoördineerde wetgeving op het grondbeleid, die de organieke wet op de stedenbouw

en de ruimtelijke ordening, zoals zij thans gewijzigd en ongetwijfeld verbeterd werd, zal moeten aanvullen.

Karel van ALSENOY

Advocaat bij het Hof van Beroep te Brussel
Licentiaat in de Stedebouw
de Ruimtelijke Ordening en Ontwikkeling.

(1) Zie hieromtrent verslag De Sweemer Dc. Kamer 1961/62 nr. 304/2, en Parl. Hand. Kamer 8 maart 1962 blz. 6 en 22 maart 1962 blz. 15.

(2) Op 5 juni 1969 kreeg de Raad van State 3 dagen om zijn advies uit te brengen. Het wetsontwerp zelf werd ondertekend op 24 september 1969, en het verslag van de Senaatscommissies neergelegd op 9 juni 1970. Het ontwerp werd onmiddellijk bij de hervatting der parl. werkzaamheden in de Senaat besproken (zittingen 13 oktober 1970 en verder) en na goedkeuring op 22 oktober 1970 werd in de Kamercommissies onmiddellijk de bespreking verder gezet, met verslag dd 11 december 1970, en goedkeuring tijdens de namiddagzittingen van 16 en 17 december 1970.

(3) Zie o.m. verslag De Seranno Doc. Kamer 1970/71 nr. 773/2 blz. 2.

(4) Id. verder, verslag Hambye-Merchiers Doc. Senaat 1969/70 nr. 525 blz. 2 — Mem. van Toel. Doc. Sen. 1968/69 nr. 559 blz. 2, De Saeger en Hambye Senaat 13 oktober 1970 — Kamer: De Seranno 16 december 1970.

(5) Vooral op correctioneel gebied werd, naar aanleiding van vervolgingen heel wat getwist over de werkelijke betekenis van het begrip.

(6) Verslag Hambye en Merchiers Doc. Senaat 1969/70 nr. 525 blz. 23.

(7) Al zal dit nog wel zekere moeilijkheden met zich brengen vermits een coördinatie moet verwezenlijkt worden met de bepalingen van de wet van 20 februari 1939 (bescherming van de titel van architect). Het is inderdaad de alg. regel dat telkens een bouwvergunning vereist is op een architect beroep gedaan wordt. (zie ook verslag De Seranno Doc. Kamer 1970/71 nr. 773 blz. 13).

(8) Men dacht hierbij o.m. aan de duinen — zie verslag Hambye-Merchiers blz. 25;

(9) Zelfde verslag blz. 26.

(10) Zie wet van 30 april 1970 op het kamperen (Staatsblad dd. 6 juni 1970 blz. 6150).

(11) Verslag Hambye-Merchiers blz. 27.

(12) In de Senaat werd bijna uitsluitend gedebatteerd tussen notarissen, die uiteraard bij de zaak betrokken zijn, cfr. opmerking voorzitter Struyve bij regeling der werkzaamheden op 15 oktober 1970.

(13) Waarbij men toch niet mag vergeten dat het nog steeds over een organieke wet gaat.

(14) Senaat zitting 15 oktober 1970 — vermits de Parlementaire Handelingen nog niet verschenen verwijzen we naar «Beknopt verslag» blz. 22.

(15) Wat de herziening betreft blijft het trouwens een vraagteken hoe de gemeenten die met veel moeite een plan van aanleg lieten opstellen zullen reageren op de herzieningen.

(16) cfr het arrest Etrimo 6 oktober 1966 — zie R.W. 1966/67 Kol. 1993.

(17) Planologisch was het voorstel natuurlijk wel verdeelbaar vermits het privébelang moet wijken voor een goede ruimtelijke ordening. De benadeelden zouden in elk geval hun recht op schadevergoeding kunnen behouden. De termijnen en de publiciteitsmaatregelen zouden echter gevoelig moeten uitgebreid worden (zie verder verslag Hambye-Merchiers blz. 30).

(18) Naast de elektrische leidingen die uitdrukkelijk in de tekst opgenomen zijn dacht men verder ook aan pipe-lijnen en dergelijke (bespreking Senaat 15 oktober 1970).

(19) Verslag Hambye-Merchiers blz. 41.

(19bis) Zie hieromtrent de uitgebreide beschrijving van R. Jacobs «Over de door beslissingscommissie verworven bouwvergunning» (R.W. 70/71 Kol. 921 en verder). Een dergelijke vergunning zal dus thans niet meer kunnen bestaan.

(20) De kritiek betrof vooral de centraliserende tendens van het ontwerp.

(21) Tijdens de Kamersitting van 16 december 1970, in antwoord op een amendement De Croo Doc. Kamer 1970/71 nr. 773/3.

(22) Zie arrest RvS Kessel-Lo nr. 13 906 dd. 20 januari 1970.

(23) Denken we aan het enorm aantal aanvragen (blijkbaar met de bedoeling om alzo de kwalificatie «bouwgrond» te krijgen voor hun perceel). De toestand op 30 juni 1968 wordt weergegeven in de Mem. v. toe. Doc. Senaat 1968/69 nr. 559 blz. 23: Sinds de goedkeuring van de wet 1962: 42 599 verkavelingen (met 374 970 bouwpercelen waarvan slechts 57 202 bouwvragen kwamen, hetzij 317 768 vrije kavels!).

(24) Amendement Hambye Doc. Sen. 1969/70 nr. 611 — (zie 15 oktober 1970 Senaat): «een verkaveling is het gedeelte van het grondgebied samengesteld uit een of meer ongebouwde aaneensluitende kadastrale percelen, die de eigenaar zich voorstelt te verdelen in verscheidene kavels...»

(25) Zitting Senaat 15 oktober 1970 — Beknopt verslag blz. 24.

(26) Verslag Hambye-Merchiers blz. 53.

(27) Id. blz. 56.

(28) Id. blz. 58.

(29) Zie oorspronkelijk ontwerp Art 64 (doc. Senaat 1968/69 nr. 559 blz. 74) waarbij voorzien werd «onder meer promotors, de architecten, de aannemers, de landmeters-schatters van onroerende goederen en de notarissen...»

(30) Verslag Hambye-Merchiers blz. 69 + zittingen 16 en 20 oktober 1970 + nota Quintin.

(31) blz. 52 en 53.

(32) Deze notie «bouwgrond» werd reeds bij de behandeling van de organieke wet van 1962 omschreven — zie ook onze studie (1969) «Beperkingen van het eigendomsrecht en artikel 37 van de wet van 29 maart 1962» blz. 79 tot 91.

(33) blz. 56.

(34) Id. blz. 89 met vermelding van Cass. 11 december 1951 Pas. 1952, I, 187; 12 februari 1952 Pas. I, 342; 12 mei 1953 Pas. I, 710.

(35) Cfr. arrest Essen 10 februari 1970 waar in het kader van artikel 58 getracht werd tot een bouwverplichting te komen (RW 70/71 Kol. 611). Stippen we hierbij aan dat de wetgever oorspronkelijk deze bepaling voorzag bij artikel 58.

(36) Verslag Hambye-Merchiers blz. 89.

(37) Zie ook hoger vermelde studie «Beperkingen van het eigendomsrecht en artikel 37» blz. 47-72.

(38) Hof van Beroep Brussel (4° K) dd. 17 september 1970 J.T. 1970 blz. 611.

DE STILZWIJGENDE BOUW- EN VERKAVELINGSVERGUNNING

1. — In het *Rechtskundig Weekblad* d.d. 17 januari 1971 werd een korte studie van vrederechter R. Jacobs gepubliceerd, met als titel «De door beslissingscommissie verworven bouwvergunning». Deze bijdrage is belangrijk, niet alleen omwille van het feit dat de rechtsleer over dit onderwerp tot heden vrij schaars is, maar tevens omdat enige originele bedenkingen worden ontwikkeld. Nochtans lijkt op een enkel punt een rechtzetting wenselijk, terwijl ook enkele aanvullingen nodig zijn, in het licht van de nieuwe wet tot wijziging van de wet van 29 maart 1962, welke in de Senaat op 22 oktober 1970 en in de Kamer van Volksvertegenwoordigers op 17 december 1970 werd goedgestemd (1).

2. — Vooraf moge het wettelijk stelsel even in herinnering worden gebracht. In principe mag niet worden ge-

bouwd zonder voorafgaande, schriftelijke en uitdrukkelijke bouwvergunning (2).

De artikelen 54 en 55, vierde en vijfde lid, van de wet van 29 maart 1962 voorzien evenwel in twee gevallen waarin de aanvrager die binnen de gestelde termijn en na een door de wet voorgeschreven herinneringsbrief geen antwoord kreeg op zijn aanvraag om een bouwvergunning te verkrijgen, zonder meer tot de uitvoering van de werken mag overgaan: art. 54 en art. 55, vierde en vijfde lid.

Artikel 54 (gewone aanvraag):

«Van de beslissing van het college tot verlening of weigering van de vergunning wordt aan de aanvrager bij ter post aangetekende brief kennis gegeven binnen

viifenzeventig dagen na de datum van het ontvangstbewijs.

Heeft de aanvrager na verloop van die termijn geen kennisgeving van de beslissing van het college of van een schorsingsbeslissing van de gemachtigde ambtenaar ontvangen, dan mag hij, vijftien dagen na zulks bij ter post aangetekende brief aan de gemachtigde ambtenaar te hebben laten weten, en voor zover deze hem geen weigeringsbeslissing ter kennis brengt, met de werken beginnen, mits hij zich gedraagt naar de aanwijzingen van het door hem ingediende dossier... » (3).

Artikel 55 (administratief beroep bij de Koning) :

« ...Wordt van de beslissing van de Koning geen kennis gegeven binnen zestig dagen na afgifte bij de post van de aangetekende brief die het beroep bevat, dan kan de aanvrager bij aangetekende brief de zaak aan de Minister in herinnering brengen.

Indien de Koning zijn beslissing niet heeft doen kennen bij het verstrijken van een nieuwe termijn van dertig dagen ingaande op de datum van deze herinneringsbrief, kan de aanvrager zonder verdere formaliteiten overgaan tot de uitvoering van de werken, met inachtneming van de gegevens van het dossier dat hij heeft ingediend... ».

In deze twee gevallen mag de aanvrager de werken uitvoeren mits zich te gedragen naar de aanwijzingen van het dossier.

Dit is het sinds 1962 vigerende recht. Dit stelsel wordt ingrijpend gewijzigd door de nieuwe wet, zoals hierna (sub. nr. 6) wordt aangetoond.

3. — De studie van R. Jacobs wekt ongewild de indruk dat een stilzwijgende of door beslissingscommissie verworven vergunning slechts mogelijk is t.a.v. bouwontwerpen. Dit is niet juist. Artikel 57 stelt uitdrukkelijk dat (o.m.) de bepalingen van de artt. 54 en 55 van toepassing zijn op de verkavelingsvergunning; evenwel wordt de termijn voor de verlening of weigering van de vergunning voor verkavelingen van 75 op 150 dagen gebracht. Een stilzwijgende verkavelingsvergunning is dus evenzeer mogelijk als een stilzwijgende bouwvergunning.

4. — T.a.v. artikel 55, vijfde lid — (administratief beroep bij de Koning) — stelt R. Jacobs dat een stilzwijgende bouwvergunning kan worden verworven, zelfs als de Koning het beroep vormonregelmatig of laattijdig moet achten. « Houdt men zich aan de klassieke en beproefde interpretatienormen, dan veroorlooft de algemeenheid van de bewoordingen, waarin art. 55, al. 5 is gesteld, geen andersluidende oplossing. Aanvoeren, dat de beschikking van art. 55, al. 5 als ongeschreven moet aangezien worden, zo het om een vorm-onregelmatig of laattijdig beroep gaat, vindt nergens steun en de aanvaarding van het ter tafel gelegde onderscheid zou het formeel algemeen gestelde mecanisme van art. 55, al. 5 grondig verminken, terwijl het bovendien de aanvrager zou beroven van elke verhaalsmogelijkheid tegen een zonder debat besliste onontvankelijkheidsgrond van het beroep » (4).

Deze opvatting kan niet worden aangehouden. Artikel 55, vijfde lid is een uitzonderingsbepaling; derhalve moet zij restrictief worden geïnterpreteerd (5). De stilzwijgende vergunning is dus slechts verworven, wanneer alle voorwaarden van artikel 55 vervuld zijn, d.w.z. :

1° het beroep werd *tijdig* ingesteld — (art. 55, derde lid : « binnen dertig dagen na kennismaking van de beslissing van de bestendige deputatie of, bij gebreke van die kennisgeving, na het verstrijken van de termijn waar-

binnen deze plaats moest hebben »);

2° het beroep werd ingesteld *per aangetekend schrijven* — (art. 55, vierde lid : « ...afgifte bij de post van de aangetekende brief... »)

— (art. 55, vierde lid : « ...bij aangetekende brief de zaak aan de Minister in herinnering brengen).

Een andere opvatting leidt tot praktische ongerijmdheden; aldus zou een vormonregelmatig beroep (b.vb. : per gewone brief — mondeling!), verzonden enkele jaren na de beslissing van de Bestendige Deputatie, kunnen leiden tot de toekenning van het voordeel van artikel 55, vijfde lid.

De opvatting van Jacobs steunt op een verwarring tussen twee verschillende aangelegenheden, met name de uitspraak over het beroep, enerzijds, en het voordeel van de stilzwijgende bouw- of verkavelingsvergunning, anderzijds. Het is onmiskenbaar dat over een vormonregelmatig of laattijdig beroep uitspraak moet worden gedaan. Het uitblijven van een uitspraak kan worden aangevochten voor de Raad van State, op grond van de leer, welke vervat is in het arrest Lombaert d.d. 19 juni 1968 : « ...dat, indien als regel moet worden aangenomen dat het annulatieberoep bij de Raad van State de administratieve beroepen op de hogere overheid niet mag verdringen, omgekeerd het instellen van een administratief beroep er niet mag toe leiden, zulks ten gevolge van het verzuim van de aangesproken hogere overheid om over dat administratief beroep uitspraak te doen, dat de rechtzoekende van zijn beroep op de Raad van State wordt beroofd en dat hem de gelegenheid wordt ontnomen om een einde te doen stellen aan een rechtssituatie die nadelig en onrechtmatig kan zijn » (6).

Dit doet echter niets af van het feit dat het voordeel van de stilzwijgende vergunning slechts kan worden ingeroepen, wanneer art. 55 in zijn geheel werd gerespecteerd, wat impliceert dat het beroep tijdig en regelmatig werd ingesteld.

5. — Tegen de klassieke rechtsleer in, verdedigt Jacobs het standpunt dat in het huidige recht de gevolgen van de stilzwijgend verleend geachte vergunning zich « onverkort mogen gaan veropenbaren », zelfs wanneer het bouw- of verkavelingsontwerp, dat in het dossier was neergelegd, strijdig is met een plan van aanleg of met de bouwverordening.

Deze opvatting moet volledig worden onderschreven. Inderdaad, de aanvrager put uit de desbetreffende wetsartikelen een subjectief privaatrecht om te bouwen of te verkavelen overeenkomstig de gegevens van het dossier. De huidige tekst van de wet stelt geen andere beperking. Het desgevallend bestaan van plannen van aanleg of bouwverordeningen kan geen afbreuk doen aan de uitoefening van een recht, dat uit de wet zelf wordt geput.

6. — Deze betwisting behoort evenwel (weldra) tot de rechtsgeschiedenis. De nieuwe wet voert een drastische wijziging in het stelsel van de stilzwijgende vergunning door.

Op grond van *het nieuwe artikel 54* is een stilzwijgende vergunning voortaan onmogelijk. In het tweede lid van § 1 van dit artikel wordt immers gesteld : « De aanvrager die na verloop van die termijn (75 dagen voor bouwvergunning; 150 dagen voor verkavelingsvergunning) geen kennisgeving van de beslissing van het college heeft ontvangen, kan de gemachtigde ambtenaar bij ter post aangetekende brief verzoeken op zijn vergunningsaanvraag te beschikken; bij zijn brief, waarvan hij een afschrift aan het college zendt, voegt hij een eensluidend afschrift van het dossier dat hij oorspronkelijk aan het college heeft gericht. De gemachtigde ambtenaar beslist over de verlening of de weigering van de vergunning binnen dertig dagen — (voor

een bouwvergunning; zestig dagen voor een verkavelingsvergunning; zie art. 57, § 1, eerste lid) — te rekenen vanaf de ontvangst van de aangetekende brief. Bij gebreke van een binnen de termijn genotificeerde beslissing wordt de vergunning geacht te zijn geweigerd.

Nieuw in dit stelsel zijn:

- de herinneringsbrief moet vergezeld zijn van een eensluidend afschrift van het oorspronkelijk dossier;
- een afschrift van de herinneringsbrief moet aan het college van burgemeester en schepenen worden gezonden;
- de gemachtigde ambtenaar beschikt voortaan over dertig, resp. zestig dagen om over de rappelbrief te beslissen;
- deze termijn begint te lopen vanaf de ontvangst van de brief;
- ontstentenis van beslissing staat gelijk met weigering.

Ook in het nieuwe artikel 55 wordt een strakkere regeling ingevoerd:

«... Van de beslissing van de Koning wordt aan de partijen kennis gegeven binnen zestig dagen na afgifte bij de post van de aangetekende zending die het beroep bevat. Ingeval de partijen worden gehoord, wordt de termijn met vijftien dagen verlengd. Bij gebreke (van beslissing) kan de aanvrager de zaak bij aangetekende brief aan de Minister rappeleren.

«Heeft de aanvrager geen beslissing ontvangen bij het verstrijken van een nieuwe termijn van dertig dagen (?) met ingang van de dag waarop de rappelbrief ter post is afgegeven, dan mag hij zonder verdere formaliteiten overgaan tot het uitvoeren van het werk of het verrichten van de handelingen, mits hij zich gedraagt naar de aanwijzingen van het dossier dat hij heeft ingediend, naar de wetten en verordeningen, met name naar de voorschriften van de goedgekeurde plannen van aanleg, alsmede naar de be-

palingen van de verkavelingsvergunning; ... » (8).

Dit artikel voegt hieraan toe dat, wanneer het beroep tegen de beslissing van de bestendige deputatie werd ingesteld door het college van burgemeester en schepenen of door de gemachtigde ambtenaar — (die deze bevoegdheid niet hadden onder de oorspronkelijke tekst van de wet van 29 maart 1962) — de aanvrager na het verstrijken van vermelde termijn van dertig dagen mag overgaan tot de uitvoering van het bouw- of verkavelingsontwerp « mits hij zich gedraagt naar de beslissing van de bestendige deputatie ».

De nieuwe wet beperkt dus in ruime mate zowel het toepassingsgebied als de draagwijdte van de stilzwijgende bouw- of verkavelingsvergunning.

Prof. Dr. Louis Paul SUETENS.

(1) Deze nieuwe wet werd bekendgemaakt in het Belgisch Staatsblad van 5 februari jl.

(2) — *Voorafgaand*: Evenwel bestaan ook z.g. «regularisatievergunningen».

— *Schriftelijk*: Op speciale formulieren. Een mondelinge toezegging heeft geen waarde.

— *Uitdrukkelijk*: Een vergunning is niet uitdrukkelijk wanneer zij belangrijke vragen in het duister laat. Een voorwaardelijke vergunning is uitdrukkelijk wanneer zij duidelijk de gestelde voorwaarden aanduidt.

(3) De gemeente die naderhand nog haar beslissing betekent, mag zich niet meer hierop steunen om de werken te doen afbreken, of te doen stopzetten. Dient zij toch een eis tot schorsing van de werken in, dan begaat zij een fout die haar verantwoordelijkheid tegen de bouwver in het gedrang brengt. (Rb. Kortrijk, 28 november 1968, niet gepubl.; Rb. Brugge, 29 juni 1965, T.v.G., 1966, 52).

(4) Jacobs R., *art. cit.*, kol. 923.

(5) Raad van State, 27 juni 1967, Demeester, nr. 12.493.

(6) Raad van State, 19 juni 1968, Lombaert, nr. 13.030.

(7) De termijn van dertig dagen geldt zowel voor bouw- als verkavelingsvergunningen.

(8) Cursivering toegevoegd.

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 11 december 1970.

Voorzitter: M. Rutsaert.

Raadsheer-verslaggever: M. Halleman.

Advocaat-generaal: M. Dumon.

Advocaten: Mrs. Fally en Van Ryn.

Overeenkomst. — Toestemming. — Stilzwijgend. — Van het gemeene recht afwijkende voorwaarden. — Bewijs. — Handelaars.

Om de stelling van een handelsbedrijf te verwerpen volgens welke de Algemene Voorwaarden van de Expeditie van Antwerpen deel uitmaakten van de overeenkomst tussen haar en een handelaar, heeft het bestreden arrest beslist dat die voorwaarden van het gemeene recht afwijken en derhalve slechts deel uitmaken van de overeenkomst wanneer ze uitdrukkelijk aanvaard werden, en dat geen aanvaarding kan afgeleid worden uit meldingen op briefpapier, facturen of dergelijke bescheiden waartegen niet geprotesteerd werd.

Behoudens andersluidende wetsepaling kan de toestemming van een partij niet slechts uitdrukkelijk, maar ook stilzwijgend tot uiting komen en bindt ze deze partij. Derhalve mocht het hof van beroep, om zijn beslissing te rechtvaardigen, niet als regel stellen dat een overeenkomst voorwaarden, die van het gemeene

recht afwijken, slechts omvat wanneer zij door alle partijen uitdrukkelijk werden aanvaard.

N.V. Agence Maritime Belgo-Danoise
t./ Insurance Company of North America e.a.

Gelet op het bestreden arrest, op 28 maart 1969 door het Hof van Beroep te Brussel gewezen;

Over het middel afgeleid uit de schending van de artikelen 1108, inzonderheid 1°, 1138, 1315, 1338, inzonderheid lid 2, 1349, 1353 en, voor zoveel als nodig 105, 778, 1759, 1930, 1985, inzonderheid lid 2, 1998, inzonderheid lid 2, van het Burgerlijk Wetboek, 25 van het Wetboek van Koophandel (wet van 15 december 1872) en 97 van de grondwet,

doordat, om te verklaren dat eiseres geen reden heeft om aan te voeren dat het contract, gesloten tussen haar en de firma « Swift & Co », waarmee zij sedert jaren handelsbetrekkingen onderhield, beheerst wordt door de Algemene Voorwaarden 1953 der Expeditie van Antwerpen, waarnaar verwezen werd op haar briefpapier, in al haar facturen en inzonderheid in het bericht van verzending en uitgavennota van 2 mei 1963, betreffende de litigieuze verrichting, en om dienvolgens de vordering van de in de rechten van evengenoemde firma getreden verweersters in te willigen, het bestreden arrest erop wijst, evenals de eerste rechter wiens redenen het overneemt, « dat voorwaarden afwijkend van het gemeene recht slechts deel kunnen uitmaken van het contract wanneer zij uitdrukkelijk werden aanvaard en dat geen aanvaarding kan afge-

leid worden uit meldingen op briefpapier, facturen of dergelijke bescheiden waartegen niet zou geprotesteerd zijn geweest ».

terwijl de toestemming van de partij die zich verbindt tot uiting kan komen, de werkelijke wil beslissend zijnde, niet alleen op een uitdrukkelijke manier maar ook stilzwijgend; door gelijk welke handelwijze, en bewezen kan worden onder meer in handelszaken, door alle bewijsmiddelen, vermoedens en de aanvaarde factuur inbegrepen, waaruit volgt dat de rechter, door ten deze de aanvaarding van de Algemene Voorwaarden 1953 der Expéditeurs van Antwerpen afhankelijk te stellen van een uitdrukkelijke wilsuiking, het wettelijk begrip van toestemming mis kent (schending van de artikelen 1108, inzonderheid 1°, 1138 en, voor zoveel als nodig, 105, 778, 1338, inzonderheid lid 2, 1759, 1930, 1895, inzonderheid lid 2, 1998, inzonderheid lid 2, van het Burgerlijk Wetboek en 25, inzonderheid lid 2, van het Wetboek van Koophandel), en tevens de regel dat in handelszaken het bewijs van de toestemming vrijelijk kan worden geleverd (schending van de artikelen 1315, 1349, 1353 van het Burgerlijk Wetboek en 25 van het Wetboek van Koophandel, wet van 15 december 1872), en in elk geval, het bestreden arrest noch wettelijk noch regelmatig met redenen omkleed is (schending van artikel 97 van de Grondwet) :

Overwegende dat eiseres voor het hof van beroep had opgeworpen dat de eis van verweerster vervallen was ingevolge de bepalingen van artikel 26 van de algemene voorwaarden van de Expéditeurs van Antwerpen van 1953, voorwaarden die deel zouden uitmaken van de tussen partijen gesloten overeenkomst en die vrijstelling en beperking van aansprakelijkheid bepalen ;

Overwegende dat het arrest die stelling verwerpt door de beschouwingen desaangaande van de eerste rechter aan te nemen en aldus te verklaren dat deze voorwaarden van het gemeen recht afwijken en dienvolgens slechts deel kunnen uitmaken van de overeenkomst wanneer zij uitdrukkelijk werden aanvaard en dat geen aanvaarding kon afgeleid worden uit meldingen op briefpapier, facturen of dergelijke bescheiden waartegen niet geprotesteerd zou zijn geweest ;

Overwegende dat de toestemming van een partij, behalve andersluidende wetsbepaling, niet slechts uitdrukkelijk doch ook stilzwijgend tot uiting kan komen en deze partij bindt ;

Dat derhalve het hof van beroep, door, om zijn beslissing te rechtvaardigen, als regel te stellen dat een overeenkomst voorwaarden, die van het gemeen recht afwijken, slechts omvat wanneer zij door alle partijen uitdrukkelijk werden aanvaard, de in het middel aangehaalde wetsbepalingen schendt ;

Dat het middel gegrond is ;

Om deze redenen,

Vernietigt het bestreden arrest ;

Beveelt dat melding van dit arrest zal gemaakt worden op de kant van de vernietigde beslissing ;

Houdt de kosten aan, zegt dat erover door de feiten-rechter zal beslist worden ;

Verwijst de zaak naar het Hof van Beroep te Gent.

NOOT. — Het Hof van Cassatie moest oordelen over een arrest van de 9e Kamer van het Hof van Beroep te Brussel, dat op zijn beurt een vonnis van de Rechtbank van Koophandel te Antwerpen, dd. 27 oktober 1965, bevestigde.

Beide beslissingen waren representatief voor het gedeelte der rechtspraak dat negatief stond tegenover de aanvaarding der Algemene Voorwaarden der Expéditeurs.

Zie verder ook soortgelijke beslissingen, zoals vonnissen van de Rechtbank van Koophandel te Antwerpen dd.

14 juli 1952, dd. 26 mei 1956, dd. 7 maart 1960, dd. 20 maart 1964 (J.P.A. 1952, 442 ; 1957, 334 ; 1960, 315 ; 1965, 37) of arresten van het Hof van Beroep te Brussel : dd. 21 februari 1953, dd. 2 mei 1962, dd. 20 maart 1965 (J.P.A. 1953, 403 ; 1963, 99 ; 1965, 155) en ook 28 maart 1969 (niet gepubliceerd).

Andere beslissingen omzeilden de moeilijkheid over de al of niet aanvaarding der Alg. Voorw. door voorop te stellen dat ze strijdig waren met de economie van het kontrakt (cfr. Kph. Antw. 11 oktober 1965, R.W. 65-66, kol. 1121), dit dan in strijd met de theorie van Proc. Gen. Hayoit de Termicourt en Cass. 25 september 1959 (Pas. 1960, I, 113).

Een ander gedeelte van de rechtspraak was reeds eerder van oordeel, zoals thans door het Hof van Cassatie beslist werd, dat deze aanvaarding ook stilzwijgend mogelijk was. Verwijzen we naar vonnissen van de Rechtbank van Koophandel dd. 11 december 1950, dd. 8 februari 1960 (J.P.A. 1953, 345 ; J.P.A. 1960, 180), id. Brussel 7 maart 1966 (niet gepubliceerd) en Hof van Beroep Brussel 27 december 1960 (J.P.A. 117), 24 december 1965 (niet gepubliceerd, derde Kamer), en 20 maart 1970 (10e Kamer) (niet gepubliceerd), of wat de aanvaarding van soortgelijke voorwaarden betreft, Gent 16 juni 1956, R.W. 54-55, kol. 932 ; id. 16 juni 1956, R.W. 56-57, kol. 1648, en nota Proc. Gen. Matthijs (over verhogingsbeding voorzien in alg. voorwaarden).

Aan deze dubbelzinnige of op zijn minst tegenstrijdige rechtspraak zal thans waarschijnlijk door dit arrest van het Hof van Cassatie een einde komen. Dit stemt trouwens overeen met de evolutie ter zake. Sommige recente uitspraken van de Rechtbank van Koophandel te Antwerpen (cfr. 16 september 1969, T.v.V.R. 1970, 42) gaan immers reeds verder en oordeelden « dat bovendien niet ernstig kan beweerd worden dat iemand die regelmatig met haven-expeditie en transportbedrijf in contact is niet vertrouwd zou zijn met de te Antwerpen bestaande gebruiken, geconcretiseerd door de algemene voorwaarden der verzenders ». (Ook artikel 2 van de bedoelde alg. voorw. voorziet dat zij overeenstemmen met de gebruiken van de Belgische Expeditiehandel).

Karel van Alsenoy.

HOF VAN CASSATIE

2e Kamer. — 16 november 1970.

Voorzitter-verslaggever : M. Delahaye.

Advocaat : Mr. De Bruyn.

Binnenscheepvaart. — Dienst voor Regeling der Binnenvaart. — Schip dat in België een vervoer van goederen voor rekening van derden wil uitvoeren. — Verplichte inschrijving op de beurtlijsten. — Bevrachting. — Prijzen en voorwaarden. — Tijdstip der inschrijving.

Luidens de artikelen 5 en 6 van het wetsbesluit van 12 december 1944, houdende oprichting van de Dienst voor Regeling der Binnenvaart, is de inschrijving op de beurtlijsten verplicht voor de schepen die in België een vervoer van goederen voor rekening van derden willen uitvoeren en mag de bevrachting in dit geval enkel plaatsvinden door de tussenkomst van de beurtbevrachtingskantoren tegen de vracht- en huurprijzen en andere door ministerieel besluit bepaalde voorwaarden. De inschrijving op de beurtlijsten kan gebeuren vanaf het ogenblik dat het schip zich ledig in België bevindt en in staat is om een lading in te nemen.

Dienst voor Regeling der Binnenvaart t. / De Grave.

Gelet op het bestreden vonnis, op 15 oktober 1969 in

hoger beroep gewezen door de Correctionele Rechtbank te Antwerpen;

I. In zover de voorziening gericht is tegen de beslissing over de strafvordering:

Overwegende dat eiser, burgerlijke partij, niet in de kosten van de openbare vordering veroordeeld werd, zodat de voorziening niet ontvankelijk is;

II. In zover de voorziening gericht is tegen de beslissing over de burgerlijke vordering:

Over het middel afgeleid uit de schending van de artikelen 1,2, meer bepaald lid 1, 5 meer bepaald leden 2 en 3, en 10 van de besluitwet van 12 december 1944 houden de oprichting van een Dienst voor Regeling der Binnenvaart en 97 van de Grondwet,

doordat het bestreden vonnis, na verweerder te hebben vrijgesproken, de Rechtbank onbevoegd heeft verklaard om te kennen over de vordering van eiser om de reden dat de besluitwet van 12 december 1944 in haar artikel 5 bepaalde dat al de binnenschepen mochten ingeschreven worden op de lijsten van de Dienst voor Regeling der Binnenvaart (lid 2) en dat (lid 3) « deze » schepen slechts mochten bevracht of verhuurd worden door tussenkomst van gezegd organisme; dat zulke tekst klaarblijkelijk de inschrijving bij het toen geschapen staatsorganisme facultatief wilde maken, (hetgeen bevestigd wordt door het verslag van de Regent), doch dat éénmaal de inschrijving gebeurd zijnde, de bevrachting voor het ingeschreven schip enkel mocht gebeuren door tussenkomst van het gezegd staatsorganisme (zie eveneens de bewoordingen van deze wettekst: lid 2 « mogen » lid 3 « deze schepen », klaarblijkelijk doelende op de schepen van lid 2); dat bijgevolg, onder zulk regime, de niet ingeschreven schepen alle vrijheid van bevrachting behielden;... dat het regime van de besluitwet van december 1944 terug in het leven komt, met zijn facultatief karakter te weten verplichting te bevrachten door tussenkomst van het staatsorganisme, de Dienst voor Regeling der Binnenvaart, verplichting nochtans beperkt tot de bij dit organisme ingeschreven schepen en niet geldend voor de andere;

dat het bewijs niet geleverd is dat beklagde zijn schip zou hebben laten inschrijven bij de Dienst voor Regeling der Binnenvaart, ten overvloede, dat beklagde blijkens de elementen van de bundel niet aanwezig was in België op het ogenblik der feiten, en dat hij zelfs niet onderhoord werd, op geen enkel stadium van de procedure,

terwijl krachtens artikel 5, leden 2 en 3, van de besluitwet van 12 december 1944, alle binnenvaartuigen, omschreven in artikel 2, 1° van bedoelde besluitwet, zonder inschrijving onder de Dienst ressorteren en slechts de faculteit behouden om zich al dan niet in de door de bevrachtungskantoren gehouden beurtlijsten in te schrijven doch voor de uitvoering van goederentransporten, voor rekening van derden binnen de grenzen van het Rijk, slechts door bemiddeling van de beurtbevrachtungskantoren mogen bevracht of verhuurd worden, zodat voor de uitvoering van deze activiteit hun inschrijving in bedoelde beurtlijsten vereist is en terwijl het vonnis door te beslissen dat deze verplichting zich te laten bevrachten door de beurtbevrachtungskantoren beperkt is tot de bij de Dienst ingeschreven schepen en voor de andere niet geldt, de in het middel bedoelde artikelen schendt,

terwijl, de overweging dat blijkens de elementen van de bundel de beklagde niet aanwezig was in België op het ogenblik der feiten en dat hij zelfs op geen enkel stadium van de procedure onderhoord werd geenszins

belet dat hij het misdrijf waarvoor hij vervolgd werd heeft kunnen begaan en effectief heeft begaan (schending van alle wetsbepalingen hiervoren aangehaald);

terwijl, het vonnis niet antwoordt op de conclusie van eiser in zoverre deze liet gelden dat verweerder welbewust aan de ontduiking van de beurtregeling heeft meegewerkt, dat hij de klassiek geworden methode heeft aangewend die erin bestaat een vervoer als internationaal en alzo vrijgesteld van beurtregeling te doen doorgaan om nadien tegengestelde instructies te geven bij de schippers in de hoop dat zulks onopgemerkt zal blijven; dat hij met de Nederlandse schippers Hartmans en Valent reeds een combinatie had uitgewerkt, die door de eerste rechter zeer juist werd geresumeerd in het beroepen vonnis (dumping - prijzen en winst op commissieloon); dat deze schippers ten andere voor dezelfde feiten ieder tot 10.000 frank geldboete zijn veroordeeld door vonnis na verzet gewezen door de politierechtbank van Antwerpen op 10 mei 1968; dat het vervoer Ougrée — Rotterdam in feite steeds bedoeld was als een vervoer Ougrée — Antwerpen, aangezien De Grave bijzonder goed wist dat het motorschip Hector steeds Antwerpen en slechts zelden Rotterdam aandoet, zodat het vonnis niet naar voldoening van rechte gemotiveerd is (schending van artikel 97 van de Grondwet);

Overwegende dat het vonnis beslist dat enkel de schepen die bij de Dienst voor Regeling der Binnenvaart aangesloten zijn de verplichting hebben zich door de beurtbevrachtungskantoren te laten bevrachten en dat de andere schepen, die niet aangesloten zijn, in dit verband geen enkele verplichting hebben;

Overwegende dat het vonnis geen onderscheid maakt tussen een aansluiting bij de Dienst voor Regeling der Binnenvaart, en de inschrijving op de beurtlijst van de beurtbevrachtungskantoren;

Overwegende dat luidens de artikelen 5 en 6 van de besluitwet van 12 december 1944, houdende oprichting van de Dienst voor Regeling der Binnenvaart, de inschrijving op de beurtlijsten verplicht is voor de schepen die in België een vervoer van goederen voor rekening van derden willen uitvoeren en de bevrachting in dit geval enkel door de tussenkomst van de beurtbevrachtungskantoren, tegen de vracht- en huurprijzen en andere door ministerieel besluit bepaalde voorwaarden, mag plaatsvinden; dat de inschrijving op de beurtlijsten kan gebeuren vanaf het ogenblik dat het schip zich ledig in België bevindt en in staat is om een lading in te nemen;

Overwegende dat de beschouwing van het vonnis luidens welke de beklagde niet aanwezig was in België op het ogenblik der feiten niet toelaat te bepalen of het vonnis beslist dat er geen bevrachting of verhuring in België plaatsvond en de feiten om die reden niet strafbaar zijn, dan wel dat de feiten zich in België wel voordeden doch dat ze in hoofde van verweerder enkel strafbaar zijn voor zover hij op het ogenblik dat ze gepleegd werden in België aanwezig was;

Overwegende dat het vonnis evenmin op de in het middel aangehaalde conclusie van eiser antwoordt;
Dat het middel gegrond is;

Om die redenen,

Vernietigt het bestreden vonnis doch slechts voor zover het uitspraak doet over de burgerlijke vordering van eiser;

Veroordeelt verweerder tot de helft van de kosten van de voorziening; laat de andere helft ten laste van eiseres;
Verwijst de aldus beperkte zaak naar de Correctionele Rechtbank te Brussel.

HOF VAN CASSATIE.

Vacantiekamer. — 22 juli 1970.

Voorzitter : M. van Beirs.
Raadsheer-verslaggever : M. Rutsaert.
Advocaat-generaal : M. Dumon.

Valsheid in geschrifte. — Bedrieglijk opzet.

Hoewel het arrest van het Hof van Beroep de motieven vermeldt, waaruit het gemeend heeft te kunnen afleiden, dat « precies daarin het bedrieglijk inzicht bestaat » en dat « de geldschietter bedrogen werd », toch moet het vaststellen, waarin het bedrieglijk opzet of het oogmerk om te schaden, bedoeld bij art. 193 van het Strafwetboek, waarmee de verdachten zouden gehandeld hebben, bestaat en moet het de conclusie beantwoorden waarbij opgeworpen werd, enerzijds dat de verdachten te goeder trouw gehandeld hebben en anderzijds dat de klager niet bedrogen werd.

Lejeune e.a. t./ N.V. Les Assurances de Crédit.

Gelet op het bestreden arrest, op 20 oktober 1969 door het Hof van beroep te Luik gewezen ;

Over het middel door de derde en de vierde eisers ingeroepen en van ambtswege opgeworpen wat de eerste twee eisers betreft en afgeleid uit de schending van de artikelen 196, 197 van het Strafwetboek en 97 van de Grondwet,

doordat het bestreden arrest de eerste, tweede en vierde eisers veroordeeld heeft wegens valsheid in geschriften in een contract van verkoop op afbetaling van 19 maart 1964 van de « Banque de la Société Générale » door valselijke vermelding van de betaling van een voorschot in specien, en alle eisers wegens valselijke vermelding op 3 facturen van de betaling van een voorschot van 15% op ieder van die facturen en wegens gebruik van de valse stukken, op grond van de redenen dat op zelfde datum voornoemde Bank een kredietopening toestond van 3.330.720 frank, zijnde het te betalen saldo op bedoelde verkoopovereenkomst, dat in de kredietopening uitdrukkelijk bedongen werd dat de discontering van de wissel betreffende elke verkoop afhankelijk wordt gesteld van de betaling van het voorschot in de overeenkomst bepaald, dat in het onderhavige geval het voorschot niet in specien werd betaald doch wel door de afgifte van specien aan de verkoper, zodat de Bank « Société Générale de Belgique », in de rechten van verweerster getreden is, bedrogen werd terwijl, enerzijds, derde en vierde eisers in hun conclusie hadden doen gelden dat de eisers te goeder trouw waren geweest en derhalve niet met bedrieglijk opzet of met het oogmerk om te schaden hadden gehandeld, daar zij te goeder trouw meenden te hebben voldaan aan wat in de overeenkomsten vermeld stond door het ter hand stellen van drie wissels tot betaling van het voorschot en dat zij in elk geval de Bank « Société Générale de Belgique » niet hadden kunnen bedriegen daar juist die Bank de wissels ter discontering ontvangen had, welke aan de verkoper werden overhandigd tot betaling van het voorschot, en terwijl, anderzijds, de motivering van het arrest tegenstrijdig of minstens dubbelzinnig voorkomt, daar het hof van beroep verder vaststelt dat de eerste van de drie wissels elk van 300.000 frank, die door de partijen als betaling van het voorschot worden beschouwd, door dezelfde Bank « Société Générale de Belgique » ter discontering aanvaard werd, waaruit derde en vierde eisers uitdrukkelijk in hun conclusie voor het Hof van beroep afleidden dat het vereiste misdadig opzet ontbrak ;

Overwegende dat het bestreden arrest zich ertoe beperkt te overwegen dat de discontering van een wissel

niet als de voldongen betaling in geldspecien, zoals voorzien, kan aangezien worden ; dat de ervan voortkomende gelden slechts precair overhandigd worden ; dat het door de beklaagden voorgehouden stelsel erop zou neerkomen de last van betaling in geldspecien van het voorschot, zoals in het financieringscontract bepaald, aan de geldschietter der kredietopening op te leggen, met andere woorden de naleving van de uitvoeringsvoorwaarden door degene die aanvaardt ten laste van de bedinger te leggen, wat niet opgaat, en dat wanneer de voorwaarde van betaling in geldspecien van het bedongen voorschot niet werd nageliefd de geldschietter, ten deze de Bank « Société Générale de Belgique », bedrogen werd ;

Overwegende dat door die motieven het bestreden arrest, met betrekking tot de koopovereenkomst en de kredietopening, doch niet tot de facturen, vaststelt dat, ofwel omdat de wet het aldus bepaalt ofwel omdat zulks opgelegd wordt door de aard zelve van een verkoopovereenkomst op afbetaling die met een overeenkomst van kredietopening gepaard gaat, de afgifte van een wissel door de koper aan de verkoper om een gedeelte van de koopsom te betalen niet kan aangezien worden als een voorschot in geldspecien, zodat door in bedoelde contracten te vermelden dat een dergelijk voorschot betaald werd wanneer slechts wissels aan de verkoper werden afgegeven, de materialiteit van de valsheid in die contracten vaststaat ;

Doch overwegende dat door die redenen, hoewel het arrest meent eruit te kunnen afleiden dat « precies daarin het bedrieglijk inzicht bestaat » en dat « de geldschietter bedrogen werd », het arrest niet vaststelt waarin het bedrieglijk opzet of het oogmerk om te schaden, bedoeld bij artikel 193 van het Strafwetboek, waarmee de eisers zouden gehandeld hebben bestaat en de conclusie niet beantwoordt waarbij opgeworpen werd, enerzijds, dat de eisers te goeder trouw meenden dat de betaling van een voorschot door wissels, welke onder meer gedisconteerd konden worden, met een betaling in geldspecien diende gelijkgesteld te worden en, anderzijds, dat de Bank « Société Générale de Belgique » niet bedrogen werd, daar zij een wissel van 300.000 frank, bij wijze van voorschot ter hand gesteld, gedisconteerd had en dus wist dat bedoeld voorschot niet met werkelijke geldspecien betaald werd ;

Overwegende dat de vernietiging van de beslissing over de strafvordering de vernietiging medebrengt van de beslissing op burgerlijk gebied die er het gevolg van is ;

Om die redenen,

Vernietigt het bestreden arrest, behalve in zover het de eisers vrijspreekt wat de betichting II (betichting III van de dagvaarding — misbruik van vertrouwen) betreft en in zover het derde beklaagde (Naessens Albert) vrijspreekt wat feit I, A, 1 betreft ;

Beveelt dat melding van het thans gewezen arrest zal gemaakt worden op de kant van de gedeeltelijk vernietigde beslissing ;

Legt de kosten ten laste van de Staat ;

Verwijst de aldus beperkte zaak naar het Hof van Beroep te Brussel.

HOF VAN CASSATIE

2e Kamer. — 20 april 1970.

Voorzitter : M. Van Beirs.
Raadsheer-verslaggever : M. Ligot.
Advocaat-generaal : M. Charles.

Valsheid in geschrifte. — Ontduiking van de bepalingen der verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering. — Behan-

deling verstrekt onder verantwoordelijkheid van een arts.

1. Blijkens de tekst van de artikelen 57 tot 61 van de wet van 14 februari 1961 en het opschrift van de afdeling waarin zij voorkomen, heeft de wetgever met deze artikelen geen volledige strafregeling willen invoeren en door de overtreding van de wets- of verordeningsbepalingen van de ziekte- en invaliditeitsverzekering tot misdrijf te stempelen, heeft hij van de toepassing van het Strafwetboek niet willen uitsluiten het plegen van valsheid en het gebruik van valse stukken, niet enkel met het doel de wets- of verordeningsbesluiten te ontduiken, maar ook om van de verzekeringsinrichtingen de betaling te bekomen van de bedragen die, zoals bekend aan de makers van de valse stukken, niet verschuldigd zijn.
2. De draagwijdte die moet gegeven worden aan de voorwaarde voor de terugbetaling van het honorarium van de arts- fysiotherapeut, berust op de uitlegging van het woord « verstrekt », dat voorkomt in de opmerking 3 van hoofdstuk VII van het ministerieel besluit van 2 maart 1951, samengebracht met de uitdrukking « onder zijn verantwoordelijkheid », die voorkomt in de beslissing dd. 8 mei 1957 van de hoge commissie van de geneeskundige invaliditeitsraad. Hieruit volgt dat de behandelingen door specialisten, die als fysiotherapeuten ingeschreven zijn, worden verricht en dat, indien ze zich laten bijstaan door helpers, deze « onder hun verantwoordelijkheid » werken, hetgeen voor de fysiotherapeut de verplichting insluit zo niet zich steeds ter plaatse te bevinden, dan toch op elk ogenblik bereikt te kunnen worden, wat de minimale voorwaarde van een werkelijke verantwoordelijkheid is.

Lefebvre en Aucquier t./ Nationale Vereniging
der Socialistische Mutualiteiten e.a.

Overwegende dat de twee voorzieningen tegen hetzelfde arrest gericht zijn ; dat zij dienen te worden samengevoegd ;

Gelet op het bestreden arrest, op 16 mei 1969 gewezen door het Hof van Beroep te Brussel ;

I. In zover de voorzieningen gericht zijn tegen de beslissingen op de strafvordering die tegen de eisers is ingesteld :

Over het eerste middel, dat gemeen is aan de twee eisers en afgeleid uit de schending van de artikelen 97 van de Grondwet, 56 tot 61 van de wet van 14 februari 1961 voor economische expansie, sociale vooruitgang en financieel herstel, 193, 196, 197, 213 en 496 van het Strafwetboek ;

doordat het bestreden arrest op de ten laste gelegde feiten de bepalingen van het Strafwetboek tot beteugeling van valsheid, gebruik van valse stukken en oplichting toepast, op grond dat de wet van 14 februari 1961, die de overtredingen van de wets- en verordeningsbepalingen van de verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering tot wanbedrijven stempelt, de inbreuken op de werking van deze wet heeft bedoeld, maar dat de wetgever de valsheid gepleegd niet enkel om zich aan de genoemde regeling te onttrekken maar ook om zich op bedrieglijke wijze gelden te doen afgeven, niet heeft willen uitsluiten van het gemeene recht ;

eerste onderdeel, terwijl inzake ziekte- en invaliditeitsverzekering alle overtredingen in feite neerkomen op het storten van gelden buiten de wettelijk voorgeschreven voorwaarden, zodat deze redenen geen passend antwoord zijn op het middel dat bij conclusie vóór het Hof van beroep afgeleid is uit het specifiek karakter van deze beteugeling (schending van de in het middel aangehaalde wetsbepalingen, inzonderheid van artikel 97 van de Grondwet) ;

tweede onderdeel, terwijl artikel 57 van de wet van 14 februari 1961 zonder beperking straf stelt op de misdrijven begaan met het doel om de bepalingen van de

verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering te ontduiken ; de artikelen 57 tot 61 van genoemde wet een volledige strafregeling uitmaken, zodat alleen dit bijzondere strafrecht toepasselijk is op de ten laste gelegde feiten, met uitsluiting van de gemeenschappelijke bepalingen van het Strafwetboek (met uitzondering van artikel 97 van de Grondwet, schending van alle in het middel aangehaalde wetsbepalingen) ;

Wat de twee onderdelen betreft :

Overwegende dat, blijkens de tekst van de artikelen 57 tot 61 van de wet van 14 februari 1961 en het opschrift van de afdeling waarin zij voorkomen, de wetgever met deze artikelen geen volledige strafregeling heeft willen invoeren en dat, door de overtreding van de wets- of verordeningsbepalingen van de ziekte- en invaliditeitsverzekering tot misdrijf te stempelen, hij van de toepassing van het Strafwetboek niet heeft willen uitsluiten het plegen van valsheid en het gebruik van valse stukken, niet enkel met het doel de wets- of verordeningsbepalingen te ontduiken, maar ook om van de verzekeringsinrichtingen de betaling te bekomen van de bedragen die, zoals bekend aan de makers van de valse stukken, niet verschuldigd zijn ;

Dat het arrest door de redenen aangegeven in het middel passend antwoordt op de conclusie die voor het Hof van beroep is genomen, en dat het de toepassing van de artikelen 193, 196, 197, 213, 214 en 496 van het Strafwetboek op de eisers wettelijk rechtvaardigt ;

Dat geen enkele van de onderdelen van het middel kan worden aangenomen ;

Over het tweede middel, dat gemeen is aan de twee eisers en afgeleid is uit de schending van de artikelen 193, 196, 197, 213, 214 en 496 van het Strafwetboek, van de opmerking 3, hoofdstuk VII, van het ministerieel besluit van 2 maart 1951 tot vaststelling van de tarieven der gezondheidszorgen inzake verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering en van artikel 97 van de Grondwet ;

doordat het arrest tegen de eerste eiser de telastlegging I (A- a en b, C, a en b), en II (A en C) bewezen verklaart en tegen de tweede eiser de telastlegging I (A-a en b - D, b) en II A en hen op deze onderscheiden gronden veroordeelt, de eerste, tot drie maanden gevangenisstraf en 500 fr. geldboete en de tweede, tot zes maanden gevangenisstraf en 2.000 fr. geldboete ; volgens deze redenen en met inacht-neming van de opmerking 3 van hoofdstuk VII van het ministerieel besluit van 2 maart 1951, droeg de ziekte- en invaliditeitsverzekering voor de fysiotherapeutische onderzoeken en behandelingen slechts bij indien zij verricht werden door specialisten die als fysiotherapeuten ingeschreven waren ; zelfs als men aanneemt — onder verwij-zing naar een beslissing van de hoge commissie van de geneeskundige invaliditeitsraad van 8 mei 1957 en naar een rondschriven door het Nationaal Fonds voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering op 24 augustus 1958 aan de verschillende verzekeringsinrichtingen gezonden — dat de specialist zich voor de behandeling kon laten bijstaan door helpers, mits deze « onder zijn verantwoordelijkheid » werken, deze laatste woorden voor de fysiotherapeut de ver-plichting insluiten zo niet zich steeds ter plaatse te bevinden, dan toch op elk ogenblik bereikt te kunnen worden, wat de minimale voorwaarde van een werkelijke verant-woordelijkheid is ; bovendien het rondschriven, dat dag-tekent van na 28 maart 1963, de praktizijnen gewaarschuwd heeft tegen de afgifte van verzorgingsattesten wanneer deze in werkelijkheid verstrekt zijn door helpers die geen arts zijn en wier prestaties slechts aanleiding kunnen geven tot de te dien einde vastgestelde terugbetaling ;

terwijl de behandeling « verstrekt wordt onder verant-woordelijkheid » van de arts-fysiotherapeut zodra deze zelf de zieke onderzoekt, de behandeling voorschrijft en op

de toepassing ervan toezicht houdt, zoals eiser bevestigde steeds te hebben gedaan; zelfs als men de tegengestelde uitlegging aanneemt, de door de feitenrechter vermelde omstandigheden alleen niet voldoende zijn, gelet op de verwarring die destijds in deze materie heerste en die blijkt uit de vaststellingen zelf van het arrest, om te bewijzen dat bij de twee eisers een bedrieglijk oogmerk aanwezig was; zodat de tegen hen uitgesproken veroordelingen niet wettelijk met redenen omkleed zijn (schending van alle in het middel aangehaalde bepalingen):

Overwegende dat de draagwijdte, door het arrest gegeven aan de voorwaarde voor de terugbetaling van het honorarium van de arts-fysiotherapeut, berust op een juiste uitlegging van het woord « verstrekt », dat voorkomt in de opmerking 3 van hoofdstuk VII van het ministerieel besluit van 2 maart 1951, samengebracht met de uitdrukking « onder zijn verantwoordelijkheid », die voorkomt in de beslissing dd. 8 mei 1957 van de hoge commissie van de geneeskundige invaliditeitsraad;

Overwegende dat, met betrekking tot de eerste eiser, het arrest vaststelt dat diens systeem erop neerkwam een vervangingsrecht in te voeren waardoor het woord « verstrekt » elke betekenis verloor; dat eiser, zoals zijn confraters, gewaarschuwd werd tegen de afgifte van onjuiste attesten; dat hij erkent dat hij in het centrum voor gespecialiseerde geneeskunde te Bergen slechts de helft van de tijd aanwezig was en te Elsene en Sint-Joost-ten-Node nog minder; dat incidenten, zo niet ongevallen, zich voordeden te Bergen waarvoor geen beroep op hem kon worden gedaan; dat een personeel waaronder verscheidene leden volstrekt niet bevoegd waren en dat onder de leiding stond van een hoofdverpleegster die in werkelijkheid slechts een vroedvrouwendiploma had, ingreep naar zijn beste kunnen;

Dat, met betrekking tot de tweede eiser, het arrest erop wijst dat hij, dank zij een cumulatie, talrijke medische en paramedische handelingen kon verrichten ten voordele van een vereniging waarin hij belangen had; dat het hem niet onbekend kon zijn dat de eerste eiser zich slechts enkele dagen van de week naar de kliniek van deze vereniging begaf en dat, wanneer deze aldaar niet aanwezig was, hij praktisch niet kon worden bereikt; dat de tweede eiser het in de fysiotherapeutische dienst toegepaste systeem niet enkel heeft aanvaard, maar het heeft ingericht; dat, hoewel hij wist dat tegen de eerste eiser in 1963 een tuchtrechtelijk onderzoek was ingesteld, hij hem niettemin verzocht gedurende het jaar 1964 « alles » te ondertekenen, dat wil zeggen alle attesten betreffende fysiotherapeutische behandelingen, onverschillig door wie deze werden verricht;

Dat het arrest door deze vaststellingen de aanwezigheid van een bedrieglijk oogmerk bij de twee eisers wettelijk bewijst en de redenen aangeeft van de tegen hen uitgesproken veroordelingen;

Dat het middel niet kan worden aangenomen;

Over het derde middel, dat eigen is aan de eerste eiser en afgeleid is uit de schending van de artikelen 71, 193, 196, 197, 213, 214 en 496 van het Strafwetboek en 97 van de Grondwet;

doordat de eerste eiser zich beroepen heeft op de onoverkomelijke dwaling waarin hij verkeerde omtrent de voorwaarden waartegen de fysiotherapeutische prestaties werden vergoed als behandelingen verricht door hem zelf, maar het bestreden arrest deze rechtvaardigingsgrond verwerpt, omdat de mening van de confraters tot wie eiser zich had gewend, geen voorrang kon hebben boven de wettelijke formulering die hij in ruime mate heeft miskend; de tuchtoverheid aan wie hij de omvang van zijn werkzaamheden had meegedeeld, niet rechtstreeks of niet volledig op de hoogte was van het gebruik van zijn tijd; en dat de staking van de afgifte van attesten voor in zijn

afwezigheid verrichte prestaties, zodra het instituut voor geneeskundige controle hem dit als een grief had toegekend, niet uit zichzelf bewijst dat hij tot dan toe misleid was geweest;

terwijl de dwaling in rechte, wanneer zij onoverkomelijk is, een rechtvaardigingsgrond is evenzeer als de dwaling in feite en de door eiser ingewonnen mening van bijzonder bevoegde confraters dus bij hem een onoverkomelijke dwaling kon verwekken (schending van alle in het middel aangehaalde bepalingen en inzonderheid van artikel 71 van het Strafwetboek);

tweede onderdeel, terwijl deze redenen alleen van het arrest geen passend antwoord zijn op het omstandig verweer van eiser die, om het bestaan van een onoverkomelijke dwaling aan te tonen, verwees naar het rondschriven van 28 maart 1963, waarin de artsen in geval van aarzeling verzocht werden hun hiërarchische meerderen te raadplegen, en naar de verklaringen of getuigenissen van dokter Brasseur en dokter Stoufs die door hem in die omstandigheden waren geraadpleegd wegens hun werkzaamheden in de geneeskundige controledienst en in de vereniging van onzijdige ziekenfondsen, eiser duidelijk zegde dat, volgens de mening van laatstgenoemden, men moest letten op de tekst en de geest van het rondschriven van 1958, waarin « gesteld » werd dat een specialist-fysiotherapeut slechts aanspraak mocht maken op ereloon ingeval de behandeling onder zijn verantwoordelijkheid verstrekt werd door medische helpers en waarin geen sprake was van de aanwezigheid van de fysiotherapeut (stuk 59 van het strafdossier), zodat de feitenrechter niet voldaan heeft aan het wettelijk vereiste zijn beslissing met redenen te omkleeden (schending van artikel 97 van de Grondwet):

Wat de twee onderdelen betreft:

Overwegende dat het arrest door de overwegingen waaraan in het middel wordt herinnerd, passend antwoordt op de verwerping door de eerste eiser afgeleid uit het advies dat hij gekregen heeft van twee artsen van de dienst van geneeskundige controle van de vereniging van onzijdige ziekenfondsen;

Overwegende dat het arrest in zijn beoordeling van de omstandigheden, door de eerste eiser aangevoerd om een dwaling als rechtvaardigingsgrond te doen gelden, verklaart dat deze omstandigheden de onoverkomelijkheid van de dwaling niet bewijzen;

Overwegende dat deze beoordeling van feitelijke aard en derhalve onaantastbaar is;

Overwegende dat het van weinig belang is dat het arrest de ingeroepen dwaling eerder als een dwaling in feite dan als een dwaling in rechte beschouwt, daar de beslissing in beide gevallen wettelijk gerechtvaardigd is door de niet-onoverkomelijkheid van de dwaling;

Dat het middel in geen enkel van zijn onderdelen kan worden aangenomen;

En overwegende dat de substantiële of op straffe van nietigheid voorgeschreven vormen in acht genomen zijn en dat de beslissing overeenkomstig de wet is;

II. In zover de voorziening van de eerste eiser gericht is tegen de beslissingen op de burgerlijke rechtsvorderingen die tegen hem zijn ingesteld door de vier verweersters:

Overwegende dat deze door tussenkomst van Mr. Philips, advocaat bij het Hof van Cassatie, handelende in naam van de eerste eiser, verklaard heeft afstand te doen van zijn voorziening;

III. In zover de voorziening van de tweede eiser gericht is tegen de beslissingen op de burgerlijke rechtsvorderingen die tegen hem zijn ingesteld door de tweede en derde verweersters:

Overwegende dat de tweede eiser verklaard heeft afstand te doen van zijn voorziening;

Om die redenen,

Decreteert de afstanden van de voorzieningen van de eerste eiser, in zover zij gericht zijn tegen de beslissingen op de burgerlijke rechtsvorderingen die tegen hem zijn ingesteld door de vier verweersters, en van de tweede eiser, in zover zij gericht zijn tegen de beslissingen op de burgerlijke rechtsvorderingen die tegen hem zijn ingesteld door de tweede en de derde verweersters;

Verwerpt de voorzieningen voor het overige;

Veroordeelt elk van de eisers in de kosten van zijn voorziening.

NOOT. — 1. Sedert het belangrijke arrest van 14 februari 1949 gewezen op eensluidende conclusie van procureur-generaal Hayoit de Termicourt (Pas., 1949, I, 133), heeft het Hof van Cassatie zich menigmaal uitgesproken over de draagwijdte van artikel 207 van het Wetboek van de met het zegel gelijkgestelde takken. Men kan thans als een gevestigde rechtspraak beschouwen dat de valsheid in geschriften die alleen de ontduiking van de rechten beoogt, niet onder de toepassing van artikel 193 en volgende van het Strafwetboek valt, maar louter door artikel 207 van de fiscale wet wordt beteugeld. (Cass., 16 april 1951, Pas., 1951, I, 566; Cass., 11 april 1960, Pas., 1960, I, 955; Cass., 8 maart 1965, Pas., 1965, I, 684; Gent, 20 november 1962, R.W., 1963-64, 626).

2. Men heeft hierin een toepassing van de adagia: «specialia generalibus derogant, non generalia specialibus» en «generi per speciem derogatur» willen zien, maar toch belet de bijzondere wet niet de toepassing van de gewone strafwet, zo andere strafbare doeleinden worden nagestreefd dan deze die in de bijzondere wet worden beteugeld. (Cass., 18 maart 1963, Pas., 1963, I, 784; Cass., 18 november 1963, Pas., 1964, I, 290). Dergelijke beginselen vinden we reeds uitgedrukt in een arrest van het Franse Hof van Cassatie van 7 december 1822: «Les lois spéciales ne dérogent au droit commun qu'autant que la dérogation y est clairement exprimée». (A. Morin, Dictionnaire du droit criminel, v^o, Lois criminelles, p. 500).

3. Uit de tekst van de bijzondere wet en uit het opschrift van de afdeling waarin de beteugeling voorkomt, heeft het Hof van Cassatie in onderhavig geval afgeleid dat de wetgever met de artikelen 57 tot 61 van de wet van 14 februari 1961 voor economische expansie, sociale vooruitgang en financieel herstel geen volledige strafregeling heeft willen invoeren.

Het zal dan ook volstaan de parlementaire voorbereiding aan te halen, om de doeleinden van de wetgever duidelijker te omschrijven en het arrest meteen beter te belichten.

4. De sancties voorzien in het wetsontwerp inzake ziekten en invaliditeitsverzekering zijn gericht «tegen personen die gemachtigd zijn tot het beoefenen van de geneeskunst of tegen de inrichtingen, die zich niet gedragen naar de wettelijke en reglementaire bepalingen van de ziekte- en invaliditeitsverzekering». (Memorie van toelichting, p. 28, in: Parlementaire bescheiden, Kamer, zitting 1959-1960, nr. 649).

In zijn oorspronkelijke vorm stelde artikel 55 van het wetsontwerp dat «ieder persoon die de wettelijke of reglementaire bepalingen betreffende de ziekte- en invaliditeitsverzekering heeft overtreden, wordt gestraft met een boete die minstens gelijk is aan het dubbel van het bedrag der aan de verzekering toegebracht schade».

5. Naderhand werd deze tekst verbeterd ingevolge een regeringsamendement, waarbij als rechtvaardiging werd aangevoerd «dat de in deze artikelen aangebrachte wijzi-

gingen een verduidelijking ten doel hebben van de strafmaatregelen die kunnen toegepast worden op degenen die de verzekeringsregelen niet naleven en die de bij deze wet georganiseerde controle verhinderen». (Amendement nr 649/17).

De voorgestelde wijziging werd zonder vedere bespreking aanvaard en werd onveranderd overgenomen in art. 57 van de huidige wet, bepalend «dat onverminderd de toepassing van artikel 44, iedere persoon die de wettelijke of reglementaire bepalingen betreffende de verplichte ziekten en invaliditeitsverzekering heeft overtreden, wordt gestraft met gevangenisstraf tot één maand en met geldboete van 26 tot 500 fr., of met één van die straffen alleen».

6. Uit de teksten en uit de officiële commentaar, blijkt dat de beteugeling hoofdzakelijk het niet naleven van de tarieven der honoraria en prijzen van geneeskundige zorgen ten doel had. Ook uit de aard van de straf — een gevangenisstraf van 8 dagen tot een maand en/of een geldboete van 26 tot 500 fr. — kan worden afgeleid dat het plegen van oplichting of valsheid in geschriften niet kan worden beschouwd als een loutere overtreding van de verzekeringsregelen als bedoeld in deze bijzondere wet.

7. Het opschrift van afdeling 5 van de wet inzake ziekten en invaliditeitsverzekering, waarin de beteugeling voorkomt, luidt: «Inspectie en strafsancities». Ook hieruit kan reeds, volgens het Hof van Cassatie, worden afgeleid dat het gaat om een inspectie, een controle, een toezicht over de naleving van de verzekeringsregelen.

Nergens blijkt dat de wet van 14 februari 1961 de geneesheren heeft willen bevoorrechten of uitsluiten van de gewone toepassing van de strafwet. De vervalsingen of oplichtingen gepleegd met het doel de betaling te bekomen van niet-verschuldigde bedragen vallen dan ook niet in de actieradius van de normale verzekeringsregelen, maar de artikelen 193 en volgende van het Strafwetboek blijven hier zoals elders toepasselijk.

A. Vandeplas.

HOF VAN CASSATIE.

1e Kamer. — 9 oktober 1970.

Eerste voorzitter: M. Bayot.

Raadsheer-verslaggever: M. Wauters.

Advocaat-generaal: M. Dumon.

Advocaat: Mr. van Hecke.

Overschrijving, inschrijving en randmelding. — Verkoop van een onroerend goed zonder vermelding van een vroeger toegestaan maar niet overgeschreven vruchtgebruik. — Koper zonder bedrog. — Vrachtgebruik niet tegenstelbaar. — Vernietiging van de verkoop. — Onwettelijk.

Wanneer de eigenaars van een onroerend goed er een vruchtgebruik op verleend hebben bij een niet overgeschreven onderhandse akte en zij dit goed naderhand voor vrij en zuiver van alle zakelijke rechten bij een overgeschreven notariële akte verkocht hebben aan kopers, die derden waren bij de akte van overdracht van het vruchtgebruik en die zonder bedrog gehandeld hebben bij de koopakte, mag de rechter niet beslissen dat de vruchtgebruiker zich tegen de kopers op de akte die hem een vruchtgebruik had toegekend, vermocht te beroepen en dat de verkoop aan de kopers vernietigd wordt.

Bouckennooghe e.a. t./ Laplace.

Gelet op het bestreden vonnis, op 8 mei 1969 in hoger beroep gewezen door de Rechtbank van eerste aanleg te Veurne ;

Over het eerste en het tweede middel samen, het eerste afgeleid uit de schending van artikel 1 van de wet van 16 december 1851 tot vervanging van titel XVIII van het boek III van het Burgerlijk Wetboek,

doordat het bestreden vonnis, na vastgesteld te hebben « dat partijen Bouckenooghe-Ducorney niet noodzakelijk uit de moeilijkheden die tussen Laplace Pierre en zijn dochter ontstonden moesten afleiden dat deze moeilijkheden hun oorsprong vonden in het al of niet bestaan van een vruchtgebruik », voor recht zegt dat verweerder het vruchtgebruik heeft over het perceeltje dat door de eisers op 28 maart 1962 werd gekocht,

terwijl op het ogenblik van die koop geen akte tot overdracht van vruchtgebruik in het register op het kantoor van bewaring der hypotheeken was overgeschreven zodat het beweerd vruchtgebruik niet kon ingeroepen worden tegenover de eisers Bouckenooghe en Ducorney van wie het vonnis vaststelde dat zij bij de koop zonder bedrog gecontracteerd hadden ;

het tweede, afgeleid uit de schending van de artikelen 1134, 1142, 1145, 1165, 1167 en 1382 van het Burgerlijk Wetboek, doordat het bestreden vonnis, recht sprekende over de door verweerder ingestelde wedereis, de akte van 28 maart 1967 waarbij de eisers sub 1 en 2 een perceeltje grond hebben gekocht te niet doet op grond van de overweging dat de verkopers « op de hoogte waren van het vruchtgebruik hetwelk (verweerder) had op het perceeltje achtergrond, gezien zij de onderhandse akte van 3 maart 1962 hebben ondertekend, dat zij dan ook op bedrieglijke wijze de rechten van (verweerder) hebben geschonden », terwijl het bedrog van de verkoper tegenover een derde de nietigverklaring van een koopakte niet kan rechtvaardigen indien niet vastgesteld wordt dat de koper zich medeplichtig gemaakt heeft aan dat bedrog ;

Overwegende dat uit de vaststellingen van het bestreden vonnis blijkt :

1° dat de derde en vierde eisers aan verweerder een vruchtgebruik verleenden op een eigendom waarvan zij eigenaars waren, bij een onderhandse akte welke niet overgeschreven werd in het daartoe bestemde register op het kantoor van bewaring der hypotheeken ;

2° dat de derde en vierde eisers deze eigendom voor vrij en zuiver van alle zakelijke rechten naderhand bij notariële akte aan de eerste en tweede eisers verkochten, akte welke ten kantore der hypotheeken te Veurne overgeschreven werd ;

3° dat de eerste en tweede eisers, die derden waren bij de akte van overdracht van het vruchtgebruik, zonder bedrog gehandeld hebben bij de koopakte ; dat het vonnis er inderdaad op wijst dat de eerste en tweede eisers « niet noodzakelijk uit de moeilijkheden die tussen Laplace Pierre (thans verweerder) en zijn dochter ontstonden moesten afleiden dat deze moeilijkheden hun oorsprong vonden in het al dan niet bestaan van een vruchtgebruik » ;

Overwegende derhalve dat het vonnis niet zonder schending van de in de middelen aangeduide wetsbepalingen kon beslissen enerzijds dat verweerder zich tegen eerste en tweede eisers op de akte die hem een vruchtgebruik had toegekend vermocht te beroepen en anderzijds dat de verkoop aan deze eisers vernietigd was ;

Dat de middelen gegrond zijn ;

Om die redenen,

Vernietigt het bestreden vonnis ;

Beveelt dat van dit arrest melding zal worden gemaakt op de kant van de vernietigde beslissing ;

Houdt de kosten aan, zegt dat hierover door de feiten-rechter zal beslist worden ;

Verwijst de zaak naar de Rechtbank van eerste aanleg te Brugge zetelende in hoger beroep.

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

9e Kamer. — 24 december 1970.

Voorzitter : M. Liard.

Raadsheren : M.M. Grenez en Blockx.

Advocaten : Mrs. Van den Bergh loco Hellings en Leclef.

Onrechtmatige daad. — Kind verwondt een ander kind bij een twist tijdens het spel. — Aansprakelijkheid van de ouders ?

Tijdens het spel van een groep kinderen is een twist ontstaan waarbij de kinderen elkaar met zand, stenen en andere voorwerpen bestoken en een van hen gewond wordt.

Het werpen van een ledige, ter plaatse gevonden verfbus, die volgens sommige verklaringen door het slachtoffer zelf eerst gegooid werd, in de loop van een spel, zelfs wat heftig doorgezet door een bende elfjarige jongens uit dezelfde buitenbuurt, tijdens de vakantieperiode, getuigt geenszins van een verkeerde of ontoereikende opvoeding van het kind dat de bus gegooid heeft, terwijl uit het feit dat het ongeval plaats had in de onmiddellijke omgeving van hun woning, dient afgeleid te worden dat aan de ouders geen onvoldoende bewaking over hun minderjarig kind kan verweten worden.

Potters e.a. t/ Leers e.a.

Gezien in eensluitend afschrift het vonnis der rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen de dato 17 april 1970, waarvan geen betekening wordt voorgelegd en waartegen op 19 mei 1970 een naar termijn en vorm regelmatig beroep werd ingesteld ;

Aangezien naar luid van hun laatste besluiten voor de eerste rechter, appellanten, oorspronkelijk eisers, onder voorbehoud van verhoging van het gevorderde, een provisioneel bedrag eisten van 3150 frank met aanstelling van een deskundige alvorens het overige van hun eis te doen beslechten en het geding regelmatig geschat hebben op een bedrag dat de laatste aanleg overtreft, zodat geïntimeerden ten onrechte de onontvankelijkheid van het beroep « defectu summae » opwerpen ;

Aangezien appellanten vergoeding nastreven voor de snij- en kneuswonde, met hersenschudding, die hun minderjarige zoon Walter, op 27 augustus 1966 zou opgelopen hebben, ingevolge het feit dat de minderjarige zoon Freddy van geïntimeerden hem aan het hoofd trof, door het werpen van een ledige verfbus ;

Aangezien het dienaangaand ingesteld politieonderzoek heeft uitgemaakt dat de schadeverwekkende daad gepleegd werd bij het spelen van een aantal knapen, allen ongeveer elf jaar oud, in de schaarbosjes nabij hun woning te Brasschaat, wanneer een twist ontstond over het « afsnijden van een boog », tijdens dewelke de aanhangers van Walter Potters die van Freddy Leers, en omgekeerd, mekaar met zand, stenen en andere voorwerpen, wederzijds bestookten ;

Aangezien niet blijkt dat Freddy Leers kwaadwillig zou gehandeld hebben of met het inzicht zijn makker te kwetsen ;

Aangezien het werpen van een ledige, ter plaatse ge-

vonden verfbus, die volgens sommige verklaringen, eerst door Potters zelf zou gegooid zijn geworden, in de loop van een speelpartij, zelfs wat heftig doorgezet vanwege een bende elfjarige jongens uit dezelfde buitenbuurt, tijdens de vakantieperiode, geenszins kan getuigen van een verkeerde of ontoereikende opvoeding door geïntimeerden aan hun zoon gegeven, terwijl aan de andere kant, uit het feit dat het ongeval plaats had in de onmiddellijke omgeving van hun woonst tussen nabuurskinderen, dient afgeleid te worden dat ter zake geen onvoldoende bewaking over hun minderjarige aan geïntimeerden kan verweten worden;

Aangezien geïntimeerden derhalve ten genoegte van recht bewijzen dat zij het schadelijk feit niet hebben kunnen beletten;

Aangezien de eis dus ongegrond is;

Om deze redenen,

Het Hof, na beraad,

Gelet op artikel 24 der wet van 15 juni 1935,
Alle andere, meer omvattende of strijdige besluiten verwerpend;

Ontvangt het beroep;

Verklaart het ongegrond;

Bevestigt dienvolgens de beschikkingen van het aangevochten vonnis;

Veroordeelt appellanten tot al de gerechtskosten in beroep.

HOF VAN BEROEP TE GENT.

3e Kamer. — 12 februari 1970.

Voorzitter: M. Moerenhout.

Raadsheren: MM. Verheggen en Dujardin.

Eerste Advocaat-generaal: M. Vanhoudt.

Mrs. Standaert, Halsberghe, Bandra en Mayeur.

Advocaten:

Verkeer. — Maneuver. — Overmacht.

1. Als de bestuurder van een bijna meer dan 9 m. lang geleed voertuig aan zeer lage snelheid naar links is afgeslagen om een particuliere oprit op te rijden zonder zich vooraf te vergewissen of hij dit kon doen zonder gevaar voor de andere weggebruikers, nl. voor de tegenligger, een personenwagen, die kruisingslichten voerde en die vóór het aanvangen van zijn maneuver door hem kon en moest waargenomen worden en aldus op een rechte prioritaire rijbaan in goede staat, waar geen snelheidsbeperking was opgelegd en waar op het tijdstip van de feiten druk verkeer heerste, de weg heeft afgesneden aan bedoelde tegenligger, die zo dicht mogelijk bij de rechterrand van de rijbaan reed, staan de door eerstgenoemde gepleegde fouten in oorzakelijk verband met de veroorzaakte onopzettelijke slagen en verwondingen, die hem ten laste worden gelegd.
2. Een maneuver, aangevangen op ongeveer 70 m. afstand van een tegenligger — rijdend met een niet onaangepaste snelheid, gelet op de plaatsgesteldheid en het zicht —, waardoor de weg wordt afgesneden, vormt voor deze laatste een niet voorzienbare hinderinis, gelijk te stellen met een geval van overmacht.

Delaere, P.V.B.A. Gebroeders Deloof e.a. t./
O.M. en Mamadou e.a.

I. Op strafrechtelijk gebied:

Overwegende dat de eerste beklaagde aan het stuur van een bijna 9 m. lang geleed voertuig aan zeer lage snelheid naar links is afgeslagen om een private oprit op te rijden zonder er zich vooraf van vergewist te hebben dat hij dit kon doen zonder gevaar voor de andere weggebruikers, nml. voor de tegenligger, de personenwagen bestuurd door de tweede beklaagde die kruislichten voerde, en die voorafgaandelijk aan het aanvangen van zijn maneuver door de eerste beklaagde kon en moest waargenomen worden;

dat de eerste beklaagde aldus op een rechte prioritaire rijbaan in goede staat, waar geen snelheidsbeperking was opgelegd, en waar op het tijdstip van de feiten (15.8.1968 omstreeks 20 u. 30) druk verkeer heerste, de weg heeft afgesneden aan de tweede beklaagde die zo dicht mogelijk bij de rechterrand van de rijbaan reed;

Overwegende dat deze fouten door de eerste beklaagde gepleegd in oorzakelijk verband zijn met de hem ten laste gelegde feiten;

Overwegende dat zoals de gerechtsdeskundige in zijn verslag besluit, al de elementen van de zaak erop wijzen dat de tweede beklaagde zich op een afstand van ongeveer 70 m van het geleed voertuig bestuurd door de eerste bevond wanneer laatstgenoemde zijn maneuver aanving;

dat er geen aanleiding is om de verklaring van de tweede beklaagde niet aan te nemen waar hij verklaart dat hij onmiddellijk is beginnen te remmen — onder voorbehoud van de afstand afgelegd tijdens de reactietijd — wanneer hij de sleep heeft waargenomen die begon naar links af te draaien en hem de weg af te snijden;

dat deze afstand van ongeveer 70 m bewezen wordt o.m. door de lengte van de remsporen van de wagen van de eerste beklaagde — 33,90 m —, de afstand tussen het eind van dit spoor en de plaats waar de botsing plaatsgreep: 11,30 m, de weg afgelegd door de tweede beklaagde tijdens de reactietijd — ongeveer 20 m — (weerhouden aanvankelijke snelheid ongeveer 100 km/uur en reactietijd gelet op de leeftijd van de beklaagde en de gevoerde snelheid ongeveer 0,7 second);

Overwegende dat de snelheid door de tweede beklaagde gevoerd, gelet op de plaatsgesteldheid, de belemmering van het verkeer, het zicht, vooraleer de eerste beklaagde zijn maneuver aanving, niet onaangepast was;

dat de sleep door de eerste beklaagde bestuurd welke aan de tweede beklaagde de weg afsneed, voor laatstgenoemde een niet voorzienbare hinderinis was welke gelijk te stellen was met een geval van overmacht;

Overwegende dat de omstandigheid dat de tweede beklaagde op een afstand van ongeveer 11,30 m van de plaats der aanrijding in paniekstemming de remmen loste te wijten is aan de initiale fouten door de eerste beklaagde gepleegd;

dat de omstandigheid dat de personenauto van tweede beklaagde ongeveer 170 m voorbij de plaats van de aanrijding tot stilstand kwam het bewijs niet levert dat de tweede beklaagde een overdreven snelheid voerde;

Overwegende dat het Hof oordeelt dat de hoofdgevangenisstraf ten laste van de eerste beklaagde uitgesproken, dient verminderd te worden in de hierna bepaalde mate;

dat eveneens de duur van de tegen hem uitgesproken ontzetting dient verminderd te worden, zoals hierna bepaald;

Overwegende wat de tweede beklaagde betreft, er verzachtende omstandigheden zijn spruitende uit de afwezigheid van zware correctionele veroordelingen en de straf door de eerste rechter uitgesproken in de hierna nader bepaalde mate dient verminderd te worden;

II. Op burgerrechtelijk gebied :

Overwegende dat de tweede beklagde geen enkele fout heeft gepleegd welke in oorzakelijk verband staat met het ongeval en met de schade welke door de burgerlijke partijen geleden werd ; dat de schade door de burgerlijke partijen geleden uitsluitend door de eerste beklagde veroorzaakt werd ;

dat gelet op de vrijspraak van de tweede beklagde voor de feiten van onopzettelijk doden en onopzettelijk verwondingen te hebben toegebracht, het Hof zoals de eerste rechter onbevoegd is om te statueren over de eisen van de burgerlijke partijen gesteld tegen de tweede beklagde en tegen de N.V. Le Patrimoine ;

Overwegende dat de eerste rechter — terecht bij de vaststelling van de vermogensschade geleden door de burgerlijke partij Mamadou Fonda, weduwe van Guisse Demba, de vermoedelijke levensduur heeft aangenomen gangbaar voor een bewoner van W. Europa, het slachtoffer gevestigd zijnde en levende in Frankrijk, en de kapitalisatie heeft berekend aan 4 %, gelet op de lange vermoedelijke levensduur welke het slachtoffer zou hebben gehad en de onzekerheid van de beleggingen gedurende deze lange termijn ;

— eveneens oordeelkundig heeft beslist over alle andere punten van de vorderingen van de burgerlijke partijen o.m. over de morele schade geleden door Mevr. Mamadou Fonda, gelet op de jeugdige leeftijd waarop en de dramatische omstandigheden waarin haar echtgenoot overleden is ;

.....

ARRONDISSEMENTSRECHTBANK TE BRUGGE

8 januari 1971.

Voorzitter : M. Vanden Bussche.

Medevoorzitters : M. Floré, (Rb. v. Kooph.)

M. Scholiers (Arbeidsrechtbank).

Gerechtelijk Wetboek. — Overgangsbepalingen. — Aanhangige zaken. — Dagvaarding of inschrijving op de rol.

Het is de dagvaarding aan de verweerder, en niet de inschrijving op de rol, die de zaak aanhangig maakt bij de rechter.

De zaak waarin vóór eerste november 1970 werd gedagvaard, wordt afgehandeld door de rechter die op de dag van de dagvaarding bevoegd was en voor wie gedagvaard werd, ook al zou die rechter, volgens het gerechtelijk wetboek, noch volstrekt, noch territoriaal bevoegd blijven.

Les Assurances du Crédit c./ Desender & Bogaert.

Gezien het eensluidend verklaard uittreksel uit de minuten van het vrederecht van het eerste kanton Oostende, bevattende de vermelding van de verwijzing van de zaak naar de arrondissementsrechtbank ;

Gezien het dossier van de rechtspleging in zake ;

Gelet op de toepassing van de artikelen 2 en volgende van de wet van 15 juni 1935, betreffende het gebruik der talen in gerechtszaken ;

Gezien de bewijzen van de oproeping van partijen voor deze rechtbank en gezien geen van de partijen verschenen is noch iemand voor hen ;

Overwegende dat de zaak op 24 november 1970 voor de vrederechter van het eerste kanton te Oostende werd

ingeleid ; dat verweerders niet verschenen zijn ;

dat de vrederechter de zaak verwees naar de arrondissementsrechtbank en dat de regelmatigheid van deze verwijzing niet wordt betwist ;

Overwegende dat de vrederechter meent dat de zaak niet aanhangig was voor de vrederechter van het voormalig kanton Oostende op 1 november 1970, datum waarop het gerechtelijk wetboek in werking trad, dat in de zaak inderdaad wel gedagvaard werd op 28 september 1970 doch om te verschijnen ter terechtzitting van 24 november 1970, en dat de zaak ook slechts na 1 november 1970 ingeschreven werd op de rol van het vrederecht van het eerste kanton Oostende ;

dat, waar de zaak als niet aanhangig werd beschouwd op 1 november 1970, daaruit door de vrederechter, in zijn gemotiveerde verwijzing, werd besloten dat hij zowel ratione loci als ratione materiae onbevoegd is ;

dat de Blauw Kasteelstraat, alwaar verweerders wonen, immers volgens de bepalingen van par. 105 van het artikel 1 van het Bijvoegsel bij het gerechtelijk wetboek tot het tweede kanton Oostende is gaan behoren (territoriale bevoegdheid), en, dat artikel 22 par. 1 en 2 van de wet van 9 juli 1957 tot regeling van de verkoop op afbetalingen, waardoor een onbeperkte bevoegdheid inzake leningen op afbetaling aan de vrederechter werd verleend, uitdrukkelijk afgeschaft is bij artikel 7 - 2°, in fine, van artikel 2 van de opheffingsbepalingen van het gerechtelijk wetboek, zodat de vrederechter thans ook ratione materiae onbevoegd is om over de huidige vordering te wijzen, deze vordering immers strekkende tot betaling van een som van 32.489 frank in hoofdsom, 335 frank intresten en 3.248 frank forfaitaire schadevergoeding uit hoofde van achterstand op een dergelijke lening ;

dat echter, indien de zaak dient beschouwd als aanhangig vóór 1 november 1970, de vrederechter van het kanton Oostende naar luid van artikel 3 van de overgangsbepalingen van het gerechtelijk wetboek niettegenstaande de wijziging van de grenzen van dit kanton, nog territoriaal bevoegd zou blijven, en, dat, naar luid van artikel 3 van het gerechtelijk wetboek zelf, de zaak hem niet zou onttrokken worden door de wijziging in zijn materiële bevoegdheid ;

Overwegende dat het er dus allereerst op aankomt te onderzoeken of de zaak « ... op geldige wijze aanhangig was » bij de vrederechter van het kanton Oostende, toen op 1 november 1970 zijn territoriale en materiële bevoegdheid gewijzigd werd, en namelijk of een zaak bij de rechtbanken aanhangig wordt gemaakt door de betekening van de dagvaarding aan de verweerder, ofwel slechts door de inschrijving op de rol van de rechtbank ;

dat deze laatste stelling voor kort werd verdedigd, in verband juist met de overgangsbepalingen van het gerechtelijk wetboek (Rogier De Corte, in R.W. van 1 november 1970, kol. 398) ;

dat daarbij wordt ingeroepen dat er procedures zijn waar de rechter zeker gevat is zonder dat ooit een dagvaarding moet betekend worden (procedure op eenzijdig verzoekschrift), of nog vóór de eerste betekening aan verweerder (tegensprakelijke verzoekschrift-procedure) ; dat het daar echter gaat om procedures waarvoor een afzonderlijke rechtspleging is voorzien en die duidelijk op een andere wijze aanhangig worden gemaakt dan de procedures op dagvaarding ;

dat nog wordt voorgehouden dat, ook in de procedures op dagvaarding, de rechter alleen kennis krijgt van de dagvaarding door de rolzetting, vermits hij niet tussenkomt in de dagvaarding en deze hem onbekend blijft ; dat echter ook de inschrijving op de rol en zelfs, volgens het nieuw wetboek, de uitwisseling van de besluiten, buiten toedoen van de rechter geschiedt evengoed als de dagvaarding ;

Overwegende dat, zowel de rechtsleer als de rechtspraak,

telkens als zij hebben moeten vaststellen door welke procedureakte een zaak « anhangig » werd gemaakt bij de rechtbank, daarvoor de betekening van de dagvaarding aan de verweerder aangewezen hebben ;

dat reeds in 1892 het Hof van Cassatie, in een arrest over de toepassing van het toenmalig artikel 171 W.B.R. (afgeschaft bij de wet van 15 maart 1932) besliste « dat het een beginsel is dat het exploit van dagvaarding betekend aan de verweerder en bestempeld als inleidend exploit, de betwisting bij de rechter aanbrengt ; dat vanaf de betekening van dat exploit de instantie ingeleid en hangend is voor de rechtbank » (Cass. 1 december 1892, Pas. 1893, I, 44) ;

dat Braas uitdrukkelijk bepaalt : « de dagvaarding brengt de zaak ter kennis van de rechter (saisit le juge). Zij brengt hem het geschil aan » (Braas, 1e uitg. blz. 351) ; dat hij er aan toevoegt wanneer hij de verwijzing wegens aanhangigheid behandelt « het is het inleidend exploit (dagvaarding of citatie) dat door zijn datum, de voorrang bepaalt » (id. ibid. blz. 326) ;

dat ook De Paepe (t. I, IVe studie, nr. 27 en volg. blz. 302) na grondige studie van het vraagstuk, tot dezelfde conclusie komt : « De datum van het exploit van dagvaarding en niet de dag in dat exploit aangeduid voor het verschijnen ter zitting, bepaalt welke rechter het eerst gevat werd » (Zie ook de talrijke aangehaalde auteurs en vonnissen) ;

Dat alle auteurs die de zaak uitdrukkelijk behandelen dezelfde stelling voorhouden (Morel, Traité Élémentaire, nr. 301, p. 254) - Chauveau & Glandia, Formulaire Gén. t. I, blz. 54 - Paul Cuche, nr. 227 in fine en 420 - Beljens, sub art. 50 van de bevoegdheidswet, nr. 47 - Dalloz & Vergé, Code, sub art. 171, nr. 49 - Thomine-Desmazure, t. II, p. 20 - Bormans, t. II, p. 270 en t. II, p. 324 - Bon-temps, T. III, nr. 16 - Cremieu, p. 300 ; - Brussel, 31e december 1887, Pas. 1888, II, 285 ; Luik, 11e april 1878, Pas. 1878, II, 241 ;

Overwegende dat het gerechtelijk wetboek geen bepaling bevat waaruit zou kunnen blijken dat de wetgever van de vroegere rechtsleer en rechtspraak zou zijn afgeweken ; dat, ook uit de voorbereidende werkzaamheden geen dergelijke bedoeling blijkt ; dat de woorden van het verslag van de Koninklijke Kommissaris : « ... Het is door inschrijving op de algemene rol dat de vordering ter kennis van de rechter wordt gebracht — est portée à la connaissance du juge... » blijkbaar alleen maar dragen op het materieel ter kennis brengen van de eis en de middelen, en dat die woorden in ieder geval te weinig exhaustief en nadrukkelijk zijn opdat eruit zou kunnen afgeleid worden dat het de bedoeling zou geweest zijn op dat punt met de gehele vroegere rechtsleer en rechtspraak te breken ;

Om deze redenen,

De arrondissementsrechtbank,

wijzende bij verstek ;

Gezien het geschreven advies van de heer Jozef Boudolf, eerste-substituut procureur des Konings, voorgelezen in openbare terechtzitting van achttien december negentienhonderd zeventig ;

Zegt voor recht dat de vrederechter van het eerste kanton te Oostende, zowel ratione materiae als ratione loci, bevoegd is om over de zaak te wijzen ;

Verwijst de zaak terug naar de vrederechter van het eerste kanton Oostende.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE ANTWERPEN

4e Kamer. — 12 november 1970.

Voorzitter : M. J. Gepts.

Rechters : MM. J. Van Nuffel en H. Craeybeckx.

Advocaten : Mrs. P. Van Doosselaere, J. Fl. Hellemans, J. Cortvriend, M. Langohr en C. Verhaaren.

Militair. — Foutieve uitvoering van de opdracht. — Bevoelen dienst. — Inleidende dagvaarding. — Wijziging van rechtgrond.

Een militair dient zich van A naar B te begeven en dan terug te keren. Van B begeeft hij zich echter naar C. Tussen B en C veroorzaakt hij een verkeersongeval. Naar aanleiding van deze feiten wordt hij door de Krijgsraad wegens gebruiksdiefstal veroordeeld. Het feit dat de militair zijn opdracht foutief uitvoerde door niet onmiddellijk zijn eenheid te vervoegen, heeft niet voor gevolg dat hij de hoedanigheid van militair in bevolen dienst verloor. De veroordeling door de Krijgsraad bewijst wel dat hij zich plichtig maakte aan misdrijven bij de uitvoering van zijn opdracht, zodat hij deze slecht uitvoerde, naar ze toont geenszins aan dat de militair het ongeval veroorzaakte toen hij niet in bevolen dienst was.

Tijdens de debatten kunnen aanleggers, zonder evenwel de oorzaak van de vordering te wijzigen, hun vordering, waartoe de aangewreven fout aanleiding geeft, op een andere wijze rechtvaardigen binnen het kader dan van de feiten zoals in de dagvaarding uitengezet.

A. en B. t./ Belgische Staat
(Ministerie van Landsverdediging).

Gezien de stukken van de dossiers van de rechtspleging ; Gelet ou de artikelen 2, 34, 36, 37 en 41 van de wet van 15 juni 1935 ;

Gehoord de partijen in hun middelen en conclusiën ;

Overwegende dat eiser V.S. de vergoeding nastreeft van de schade, die hem veroorzaakt werd door een aanrijding, die plaats greep op 15 november 1967 te Hove, op het kruispunt Boechoutsesteenweg-Oudstrijdersstraat en Weldadigheidsstraat, toen hij met de fiets op weg was naar huis van zijn werk ; dat eiseres NV. M. de terugbetaling vordert van de uitkeringen, die zij in haar hoedanigheid van wetsverzekeraar hoofdens bedoeld ongeval aan eiser V.S. moest uitkeren.

Overwegende dat R.C. op voormelde datum als militair dienstplichtige het dienstvoertuig bestuurde van het 6e Linierregiment langs de Boechoutsesteenweg te Hove ; dat op het kruispunt van deze steenweg met de Oudstrijdersstraat R.C. eiser V.S. aanreed, die met zijn fiets de Oudstrijdersstraat had gevolgd en bezig was het kruispunt over te steken, richting Weldadigheidsstraat ; dat eiser V.S. door deze aanrijding gekwetst werd en werkonbekwaamheid opliep ;

Overwegende dat R.C. zijn aansprakelijkheid voor deze aanrijding niet betwist ; dat eiser V.S. immers over de voorrang van rechts beschikte ; dat deze aansprakelijkheid ook blijkt uit de veroordeling van verweerder R.C. door de Krijgsraad van 21 december 1967 ; dat deze verweerder bovendien erkende tot terugbetaling gehouden te zijn van de som van 45.380 frank aan eiseres N.V. M. en dat hij zich verbond voorlopig een derde van de schuld, in hoofdsom 15.028 frank met interesten en de kosten te betalen met maandelijks storting van 1250 frank vanaf 1 juni 1970 ; dat verweerder deze verbintenissen aanging op 7 april 1970, doch ze geenszins eerbiedigde, daar hij nog geen enkele afbetaling uitvoerde ; dat aan zijn verzoek om uitstel van

betaling te bekomen dus geen gevolg kan gegeven worden, daar verweerder klaarblijkelijk niet ongelukkig en te goeder trouw is ;

Overwegende dat wat betreft verweerder C.C., gedagvaard in persoonlijke naam, artikel 1384, § 2, B.W., niet kan ingeroepen worden, daar het ongeval veroorzaakt werd door de zoon van deze verweerder toen hij zijn legerdienst vervulde en dus niet bij zijn vader inwoonde ; dat eisers zich weliswaar beroepen op artikel 1382 B.W. en dat zij beweren dat verweerder een slechte opvoeding zou gegeven hebben aan zijn zoon ; dat zelfs indien zou kunnen aangenomen worden, quod non, dat verweerder, aan wie de hoede over zijn zoon na echtscheiding toevertrouwd werd, tekort kwam aan zijn ouderlijke plicht van opvoeding en toezicht, dit feit terzake niet zou volstaan ; dat eisers immers, hun vordering steunende op artikel 1382 B.W., eveneens zouden dienen aan te tonen dat het kwestieuze ongeval het noodzakelijke gevolg was van een tekortkoming van de vader ten opzichte van deze plicht ; dat het bewijs van dit noodzakelijk oorzakelijk verband echter hoege-naamd niet geleverd wordt door eisers ;

Overwegende dat de vorderingen in de mate ze gericht waren tegen verweerder C.C. in zijn hoedanigheid van wettige beheerder van zijn minderjarige zoon R. hernomen werden tegen deze laatste door darvaardingen de dato 22 april 1970 en 14 mei 1970 ingevolge het bereiken van zijn meerderjarigheid ;

Overwegende dat uit het dossier van het strafonderzoek blijkt dat verweerder R.C. vanaf 14 november 1967 de chauffeur van de kolonel van het 6e Linierregiment moest vervangen omdat deze met verlof was ; dat R.C. in deze hoedanigheid de dag van het ongeval zijn overste naar verschillende plechtigheden moest voeren ; dat verweerder, nadat hij zijn kolonel huiswaarts had gevoerd, niet onmiddellijk zijn eenheid vervoegde, maar doorreed naar Hove om zijn grootmoeder te bezoeken ; dat het ongeval plaats greep kort nadat hij bij zijn grootmoeder vertrokken was ; dat C. zijn overste naar huis bracht, na afloop van een receptie, om 13 uur - 13.15 uur ; dat het ongeval zich reeds voordeed omstreeks 14.15 uur, dus slechts ongeveer één uur nadat hij de kolonel huiswaarts had gevoerd ;

Overwegende dat hieruit resulteert dat het ongeval zich voordeed toen verweerder in bevolen dienst was ; dat het feit, dat verweerder zijn opdracht foutief uitvoerde door niet onmiddellijk zijn eenheid te vervoegen, niet voor gevolg had dat hij de hoedanigheid verloor van militair in bevolen dienst ; dat de veroordeling van de Krijgsraad wel bewijst dat verweerder zich plichtig maakte aan misdrijven bij de uitvoering van zijn opdracht, zodat hij deze slecht uitvoerde, maar dat ze geenszins aantoon dat verweerder het ongeval veroorzaakte toen hij niet in bevolen dienst was ;

Overwegende dat verder de Belgische Staat dus rechtstreeks dient in te staan voor de schade, die door zijn orgaan R.C. veroorzaakt werd ;

Overwegende dat de inleidende dagvaardingen duidelijk de feiten uiteenzetten waarop de vorderingen gesteund zijn ; dat anderzijds in deze exploit de rechtsgronden van de vorderingen vermeld zijn, namelijk enerzijds de bepalingen van de wet van 1 juli 1956 op de verplichte verzekering en anderzijds artikel 1382 B.W. ; dat wat deze laatste bepaling betreft eisers weliswaar in hun inleidende dagvaardingen vermelden dat de Belgische Staat de bestuurder van het militair voertuig slecht gekozen zou hebben ; dat eisers echter gerechtigd zijn, zonder de oorzaak van de vorderingen te bewijzen, tijdens de debatten de fout, die de Belgische Staat zou gepleegd hebben en waardoor het ongeval veroorzaakt werd, op een andere wijze te rechtvaardigen binnen het kader van de feiten, uiteengezet in de dagvaardingen (Rb. Brussel, 17-3-1949, Rev. resp. 1950, 4704) ; dat de feiten, waarop eisers zich beroepen niet verschillen van deze van de inleidende dagvaardingen en ook

de rechtsgrond niet gewijzigd werd, zodat ; verweerder de Belgische Staat niet kan beweren dat nieuwe vorderingen gesteld werden door eisers ; dat de vorderingen dus alleszins ontvankelijk zijn in de mate ze steunen op art. 1382 Burgerlijk Wetboek ;

Overwegende dat eiseres N.V. M., als in de plaats gestelde verzekeraar arbeidsongevallen, krachtens artikel 19 van de wet van 11 juni 1874 op de verzekeringen, gerechtigd is de terugbetaling te vorderen van de derde aansprakelijke voor het ongeval van haar uitgaven voor werkonbekwaamheid en geneeskundige kosten ; dat de gevorderde bedragen bewezen zijn door de voorgelegde bescheiden ;

Overwegende dat, wat de schade van eiser V.S. betreft, de hierna bepaalde onderzoeksmaatregel zich opdringt ; dat in afwachting van de uitvoering van deze maatregel echter reeds een provisie van 5.000 frank billijk mag toegerekend worden ;

Om deze redenen,

De Rechtbank,

Rechtdoende op tegenspraak ;

Na erover beraadslaagd te hebben ;

Alle andere en strijdige conclusiën verwerpend ;

Voegt samen de zaak AR nr. 16.743, de zaak AR nr. 16.985, de zaak AR nr. 8.634 en de vordering, ingesteld bij dagvaarding dd. 14 mei 1970 door partij N.V. M. ;

Stelt vast dat eisers V.S. en N.V. M. het geding dat zij instelden tegen verweerder C.C., in zijn hoedanigheid van wettige vertegenwoordiger, hernemen tegen zijn meerderjarig geworden zoon R.C. ;

Rechtdoende inzake nrs. 16.743 en 8.634 ;

Verklaart de vordering, gesteld tegen de Belgische Staat en R.C., ontvankelijk en gegrond in de hierna bepaalde mate ;

Dienvolgens veroordeelt deze verweerders solidairlijk om te betalen aan eiser ten provisionele titel de som van 5.000 frank met de vergoedende interesten vanaf 15 november 1967, de gerechtelijke interesten en de kosten, belopende, na vereffening, 1.798 frank, 1.962 frank en 3.000 frank (art. 1022 G.W.) ;

Vooraleer verder recht te doen beveelt een deskundigenonderzoek met als voorwerp de letsels, veroorzaakt aan V.S. door het ongeval, te beschrijven, de graad en duurtijd van de tijdelijke werkonbekwaamheid te bepalen alsook gebeurlijk van de bestendige werkonbekwaamheid ;

Bij gebrek aan overeenkomst tussen partijen, benoemt als deskundige Dr. Christian Hänsch, Oosterveldlaan 14, te Wilrijk ;

Gelast de deskundige, ter oplossing van het geschil, alle vereiste vaststellingen te doen, een technisch advies te geven en te antwoorden op alle nuttige vragen van partijen, zich gedragend naar de bepalingen van artikel 962 en volgende van het Gerechtelijk Wetboek ;

Bepaalt de termijn voor het indienen van het verslag op 6 maanden te rekenen vanaf de kennisgeving van het vonnis aan de deskundige in uitvoering van het eerste lid van artikel 965 van het Gerechtelijk Wetboek ;

Houdt de kosten aan ;

Verklaart de vordering, gesteld tegen verweerder C.C. in persoonlijke naam, ontvankelijk doch niet gegrond ;

Stelt verweerder buiten zake zonder kosten ;

Rechtdoende inzake AR nr. 16.985 en in de zaak, ingeleid door dagvaarding dd. 14 mei 1970 ;

Verklaart de vordering, gesteld tegen de Belgische Staat en R.C., ontvankelijk en gegrond in de hierna bepaalde mate ;

Dienvolgens veroordeelt deze verweerders solidairlijk om te betalen aan eiseres ten provisionele titel een bedrag van 45.083 frank met de vergoedende interesten vanaf de datum van de betalingen, de gerechtelijke interesten en de

kosten, belopende tot op heden 3.420 frank (staat Corluy) en 1.500 frank (art. 1022 G.W.);

Vooraleer verder recht te doen, beveelt een deskundigen-onderzoek met als voorwerp de letsels, veroorzaakt aan V.S door het ongeval, te beschrijven, de graad en duurtijd van de tijdelijke werkbekwaamheid te bepalen alsook gebeurlijk van de bestendige werkbekwaamheid;

Bij gebrek aan overeenkomst tussen partijen, benoemt als deskundige Dr. Christian Hänsch, Oosterveldlaan 14 te Wilrijk;

Gelast de deskundige, ter oplossing van het geschil, alle vereiste vaststellingen te doen, een technisch advies te geven en te antwoorden op alle nuttige vragen van partijen, zich gedragend naar de bepalingen van artikel 962 en volgende van het Gerechtelijk Wetboek;

Bepaalt de termijn voor het indienen van het verslag op zes maanden te rekenen vanaf de kennisgeving van het vonnis aan de deskundige in uitvoering van het eerste lid van artikel 965 van het Gerechtelijk Wetboek;

Verleent aan eiseres akte van voorbehoud voor verder te vorderen bedragen;

Houdt de kosten aan.

VREDEGERECHT TE BORGERHOUDT

20 augustus 1970.

Rechter : Mevr. Verrycken.

Advokaten : Mrs. R. Ampe en H. Schiltz.

Lening op intrest. — Art. 1907 B.W.B. — Draagwijde van de term « annuïteiten » in al. 2 van art. 1907. — Strafbeding op vertraagde terugbetaling van leningen, draagwijde van art. 1907 al. 3.

Voor leningen op intrest die niet vallen onder het speciale regime van de wet van 5 maart 1965 op de persoonlijke leningen op afbetaling moet onder de term « annuïteiten » voor de toepassing van art. 1907 al. 2 B.W.B. verstaan worden « periodieke terugbetalingen » dus ook « mensualiteiten ». Art. 1907 is trouwens zowel toepasselijk op hypothecaire als op gewone geldleningen. Strafbedingen inzake geldleningen zijn krachtens art. 1907 al. 3 beperkt tot een verhoging van de kontraktuele intrest met 0,5 %.

Centrale Kredietverzekering t./Daem.

De vordering strekt ertoe verweerder te horen veroordelen tot betaling van 60.152 fr., verhoogd met de conventionele interesten aan 6 % vanaf de inleidende dagvaarding en gedingskosten.

Op 9 juni 1952 ging verweerder een leningsovereenkomst aan bij « Finecom », voor een totaal bedrag van 34.534 fr., terugbetaalbaar met 36 maandelijkse afkortingen van 1103 fr., met ingang van 15 juli 1959, zijnde in totaal 39.708 fr.

Alhoewel de laatste termijn al sinds 15 juni 1962 verschuldigd is, heeft verweerder in totaal slechts 3.306 fr. afbetaald.

« Finecom » ging een kredietverzekering aan met aanlegster en volgens art. 10 § 4 van de verzekeringspolis is aanlegster gesubrogeerd in alle rechten van « Finecom »; in dit verband werpt verweerder geen enkele betwisting op.

In uitvoering van het contract van lening dd° 9 juni 1959 vordert aanlegster betaling van alle vervallen en onbetaald gebleven termijnen, zijnde in totaal 37.502 fr. Bovendien vraagt zij, in toepassing van conventioneel bedongen clausules :

- een intrest van 6 % op elke som, niet betaald op de vervaldag 19.701 fr.
- een schadevergoeding van 10 % 3.750 fr.
- ten slotte vordert aanlegster protestkosten 199 fr.

Aanlegster leidde reeds eerder een vordering in voor de rechtbank van Koophandel te Gent, maar het vonnis van 23 maart 1966 werd bij arrest van het Hof van Beroep te Gent dd° 28-1-1969 hervormd in die zin dat de Rechtbank van Koophandel zich onbevoegd had moeten verklaren.

a) Bevoegdheid.

Vermits Onze bevoegdheid ratione materiae van openbare orde is, moeten wij deze in de eerste plaats onderzoeken;

De beschikkingen van de Wet van 5 maart 1965, die de Vrederechter bevoegdheid verlenen om kennis te nemen van vorderingen, gesteund op overeenkomsten van persoonlijke lening zijn retro-actief toepasselijk op de litigieuze overeenkomsten, afgesloten vóór de inwerkingtreding van voormelde wet (De Caluwé, « Les ventes à tempérament, les prêts à tempérament, les prêts personnels à tempérament, n° 213 et 216 bis; — J. Van den Bergh, « Afbetalingsovereenkomsten », n° 778-779).

Wij zijn dus krachtens de wet van 5 maart 1965 bevoegd.

b) Ten gronde.

Verweerder betwist de eis niet ten belope van 30.000 fr. verhoogd met de wettelijke interesten, en gezien zijn ongelukkige toestand, vraagt hij te mogen afkorten met 1000 fr. per maand.

1. Hoofdsom 35.502 fr.

Verweerder ontleende een netto bedrag van 30.000 fr. dat echter conventioneel werd gepreciseerd als belopende 34.534 fr. (art. 1 van het contract), omdat de som van 4.534 fr. werd aangewend, volgens art. 8 van het contract, ter delging van een niet nader gepreciseerde premie van kredietverzekering, aangegaan ten voordele van de ontleners en ter delging van een evenmin nader gepreciseerd makelaarsloon.

Verweerder werpt op dat het contract strijdig is met art. 1907 § 2 B.W., zodat art. 1907 § 4 B.W. toepassing zou vinden, en de verplichtingen van verweerder zouden dienen herleid tot op het ontleende kapitaal, verhoogd met de wettelijke interesten.

Partijen zijn het erover eens dat het een contract betreft van lening met reconstitutie van kapitaal, alhoewel zij het niet eens zijn over het gereconstitueerde bedrag: verweerder houdt voor dat dit 30.000 fr. is, gezien elke maandelijkse afkorting 1103 fr. 833 fr. voor reconstitutie kapitaal bevatte, zijnde in totaal 36 x 833 fr. = 29.988 fr.; aanlegster daarentegen houdt voor dat door deze maandelijkse stortingen 34.534 fr. werd gereconstitueerd.

Aanlegster roept in dat art. 1907 § 2 geen toepassing kan vinden, omdat de lening niet terugbetaalbaar in annuïteiten werd bedongen, maar wel in mensualiteiten enerzijds en anderzijds omdat die litigieuze leningsovereenkomst niet hypothecair is.

Artikel 1907 § 2 vereist echter niet dat het een hypothecaire lening zou betreffen: het is toepasselijk op alle daarin geviseerde geldleningen.

Uit de berekening vevat in de conclusie van aanlegster (blz. 3) blijkt dat zij een intrest van 7,5 % (ten belope van 2.590 fr.) aanrekende op het globale bedrag van 34.534 fr., gedurende het eerste jaar, dus zonder rekening te houden met het feit dat, volgens de termen van de overeenkomst ten minste, maar vanaf de eerste betaling

een kapitaal-wedersamenstelling, ten belope van 833 fr. plaats had; het tweede jaar beschouwt aanlegster dat er 11.511 fr. aan kapitaal is terugbetaald (en niet 12×833 fr. = 9.996 fr.), maar rekent zij weer een interest van 7,5 % op 23.022 fr. gedurende het ganse jaar, en niet op een degressief bedrag; dezelfde berekening doet zij op 11.511 fr. het derde jaar; hierdoor bewijst aanlegster dat zij rekent als zou de lening jaarlijks terugbetaalbaar zijn, en dat zij de jaarlijkse terugbetalingen eenvoudig in 12 splitst, om ze over het hele jaar te spreiden en alzo jaarlijks 11 voortijdige betalingen te ontvangen.

De term annuïteiten moet trouwens worden geïnterpreteerd als synoniem van periodieke terugbetalingen, in tegenstelling met de geldlening, terugbetaalbaar na een zekere termijn: het is enkel omdat de praktijk van de persoonlijke leningen terugbetaalbaar in maandelijks stortingen in 1934 nog niet was ingeburgerd dat de wetgever enkel de term heeft gebruikt die overeenstemde met de meest gebruikelijke techniek, nl. die der annuïteiten, daar waar de term «periodieke gedeeltelijke terugbetalingen» beter de juiste intentie van de wetgever zou hebben weergegeven; het zou trouwens al te gemakkelijk zijn om art. 1907 § 2 te ontduiken de terugbetalingen maandelijks te bedingen, zoals men trouwens ook tevergeefs zou invoeren, ter ontcoming van de toepassing van artikel 1907 al. 2 dat het kapitaal gewoon wordt afgeschreven en niet geconstitueerd (zie o.a. *Revue critique de jurisprudence belge*, 1960, p. 53/54).

De opwerping van aanlegster faalt dus en art. 1907 § 2 is toepasselijk.

De stelling terzake ontwikkeld door aanlegster is trouwens tegenstrijdig met haar bewering als zou zij in feite niet een interest van 7,5 % hebben toegepast, maar wel een maandelijks lastenpercentage van 0,90 bij analogie met de reglementering inzake verkoop op afbetaling (Wet van 9 juli 1957 — K.B. 23-12-1957).

Aanlegster kan zich niet op deze reglementering beroepen, vermits deze pas werd uitgebreid op de persoonlijke leningen bij de wet van 5 maart 1965, zodat zij ook bezwaarlijk kan voorhouden dat zij reeds in 1959 de door de wet van 9 juli 1957 toegelaten lastenpercentages mocht toepassen en ontsnappen aan de toepassing van art. 1907, § 2: de redenering van aanlegster komt hierop neer dat door de wet van 5 maart 1965 artikel 1907 al. 2 retroactief zouden afgeschaft zijn geworden, wat een stelling is die elke grond mist.

Aanlegster vergist zich trouwens als zij voorhoudt in een ijdele poging tot weerlegging van de aantijging van verweerder als zou de aangeduide plaatsingsintrest fictief zijn, dat haar twee manieren van berekening hetzelfde resultaat opleveren: in de berekening aan 7,5 % interest neemt zij 34.534 fr. als basis om tot een interest van 5.180 fr. te besluiten en in de berekening van 0,90 % per maand lastenpercentage neemt zij 30.000 fr. als basis om tot een globale last van 9.720 fr. te komen.

Bij toepassing van art. 1907 al. 4 moet dus de bedongen interest worden herleid tot de toen werkelijk geldende interest, het bedrag van 4.534 fr. bedongen voor commissie en bijkomende vergelijking is dus evenmin verschuldigd.

Dit onderdeel van de eis is dus gegrond ten belope van 30.000 - 3.306 fr afkortingen = 26.694 fr., verhoogd met 4,5 % wettelijke intresten vanaf 15 juli 1959.

2. Vertragsrente aan 6 % ten belope van 19.701 fr.

Verweerder werpt op dat de bedongen vertragsrentes strijdig is met art. 1154 B.W. en met art. 1907 al. 3 B.W.

Dit onderdeel van de eis is gesteund op art. 7 van het contract, dat een verwijlinterest van 7,5 % per jaar voor ziet op elke som die niet op de vervaldag betaald is en dit zonder in morastelling en dat voorziet dat zo de schuldenaar minstens een jaar intresten achterstaat, deze

vanaf de aanmaning tevens 7,5 % intresten zouden opbrengen.

Vermits de eerste aanmaning pas van 24-2-1966 dagtekent, mogen de intresten pas van dan af bij het kapitaal worden gevoegd, zodat de berekening van die intresten vóór die periode uitsluitend op het kapitaal mag gebeuren ten belope van 0,5 % per jaar.

De berekening doet zich dan ook voor als volgt:

— vertragsrente à 0,5 % per jaar, vanaf 15-7-1960 tot 14-7-1962 300 fr.

— vertragsrente à 0,5 % per jaar vanaf 15-7-1962 tot 24-2-1966 525 fr. ; $300 + 525$ fr. = 825 fr.

— vanaf 25-2-1966 vertragsrente berekend op een kapitaal van 300.000 fr. verhoogd met 1) de werkelijke intresten vervallen sinds 15-7-1959 (zie infra a) in fine,

- werkelijke intresten à 4,5 % vanaf

15-7-59 tot 15-7-60: $135 \times 6 =$ 8.100 fr.

- werkelijke intresten à 4,5 % vanaf

15-7-62 tot 24-2-66 675 fr.

8.775 fr.

825 fr.

- 2) vertragsrente

9.600 fr.

Vanaf 24 februari 1966 is de rente dus verschuldigd op 39.600 fr.

3. Schadevergoeding.

Artikel 1907 al. 3 beperkt elk strafbepaling voor vertraging tot een verhoging van 0,5 % op de contractuele interest, zodat elk ander beding nietig is; aanlegster beroept zich tevergeefs op de wet van 5 maart 1965 die minder streng is dan artikel 1907, al. 3 B.W. door elk strafbepaling aan de controle van de rechter te onderwerpen: deze wet is niet retroactief toepasselijk op het litigieuze contract van 1959.

Dit onderdeel is daarenboven gesteund op art. 5 van het contract, dat strijdig is met art. 1023 Gerechtelijk Wetboek.

4. Protestkosten.

Deze zijn verschuldigd.

Om deze redenen,

Wij, Vrederechter, tegensprekelijk beslissende, Verklaaren de eis ontvankelijk en deels gegrond.

Veroordelen verweerder aan aanlegster te betalen, de som van zes en twintig duizend zes honderd vier en negentig frank, plus deze van honderd negen en negentig frank protestkosten, plus de wettelijke intresten aan 4,5 % op de som van 30.000 fr., vanaf 15 juli 1959;

Veroordelen verweerder bovendien tot een vertragsrente van achthonderd vijf en twintig frank over de periode van 15 juli 1959 tot 24-2-1966 en tot een vertragsrente van 0,5 % per jaar op een bedrag van 39.600 fr. vanaf 25-2-1966 tot aan de inleidende dagvaarding.

Veroordelen verweerder nog tot de gerechtelijke intresten en de gedingskosten, — deze laatste tot heden berekend op duizend vijf en negentig frank, plus de som van duizend frank rechtsplegingsvergoeding (art. 1022 Gerechtelijk Wetboek).

Laten verweerder toe zich van deze veroordelingen te kwijten met maandelijks afkortingen van duizend vijfhonderd frank vanaf 1 september 1970, draagbaar;

Zeggen echter dat indien de verweerder in gebreke blijft een dezer afkortingen op bepaalde vervaldag te betalen, het gans nog verschuldigd blijvend bedrag ineens eisbaar zal zijn.

NOOT. — De toepassing van art. 1907 B.W.B. komt vrij zelden tot uiting in de rechtspraak. Vóór de inwerking-

trekking van de wet van 5 maart 1965 op de persoonlijke lening op afbetaling werden de dwingende bepalingen van dit art. nochtans veelvuldig overtreden.

Vermoedelijk moest de oorzaak van de zeldzame toepassing van art. 1907 toen gezocht worden in het feit dat de personen die zich er op konden beroepen meestal behoorden tot de financieel en sociaal zwakkeren. Ofschoon van dwingende aard zijn de bepalingen van art. 1907 immers niet van openbare orde en moeten zij door de debiteur uitdrukkelijk ingeroepen worden.

Na de inwerkingtreding van de wet van 5 maart 1965 is het toepassingsveld van art. 1907 B.W.B. ongetwijfeld verkleind. Het enorme terrein van de zgn. « lening op handtekening » werd immers door de wet van 5 maart 1965 in detail geregeld en dit op een wijze die vaak gevoelig afwijkt van art. 1907 B.W.B. Dit laatste blijft niettemin van belang.

In bovenstaand vonnis worden drie twistpunten inzake de toepassing van dit art. beslecht.

1. Art. 1907 B.W.B. is toepasselijk op alle geldleningen op intrest zowel hypothecaire als andere.

2. De term « annuïteiten » in art. 1907 al. 2 mag niet letterlijk geïnterpreteerd worden en slaat op alle periodieke terugbetalingen, zowel jaarlijkse als maandelijke (cfr. desbetreffende de uitvoerige nota van Hannequart in *Revue Critique de la Jurisprudence Belge*, 1960, p. 45 e.v. in het vonnis geciteerd).

3. In geval van vertraagde terugbetaling van de lening mag bij wijze van strafbepaling geen hogere schadevergoeding geëist worden dan een verhoging van de kontractuele rente met 0,5 % per jaar op het verschuldigde saldo (art. 1907, al. 3).

Hierover bestaat betwisting tussen de auteurs. De vraag is te weten of de beperking van de strafklausule in art. 1907 alleen betrekking heeft op het sanctionneren van laattijdige betaling van intresten dan wel op iedere laattijdige betaling, zowel van intresten als van kapitaal.

De meeste auteurs opteren voor de laatste thezis, aldus: Dekkers, *Burgerlijk Recht*, II, 354; R.P.D.B., V° Prets, n° 215, *Del Marmol, La Répression de l'Usure*, n° 423; Hannequart, op. cit., loc. cit.

De Page opteert voor de eerste thezis; *Traité élémentaire*, T.V. n° 164.

Bovenstaand vonnis sluit zich impliciet bij de eerste thezis aan, die trouwens het meest overeenstemt met het klimaat van de parlementaire besprekingen van de wet van 27 juli 1934 waarbij art. 1907 B.W.B. werd gewijzigd. Indien er nadien twijfel is ontstaan dan spruit dit hoofdzakelijk voort uit het feit dat deze besprekingen, zoals wel vaker gebeurt, een zekere slordigheid vertonen.

H. Schiltz, advocaat.

BOEKBESPREKING

Hugo Vandenberghe, *De juridische betekenis van het concubinaat*. — Gent, E. Story-Scientina, 1971, 268 blz.

De heer Hugo Vandenberghe is geen onbekende voor de lezers van het *Rechtskundig Weekblad*. Van zijn hand verschenen reeds in ons tijdschrift twee belangrijke preadviezen die door hem werden uitgebracht voor de Vlaamse Rechtskundige Congressen van 1968 te Leuven en van 1970 te Antwerpen, namelijk over de maatregelen ter bestrijding van de geluidshinder en over de bescherming van het privé-leven en het recht op informatie via de massamedia. Deze beide preadviezen hadden, door hun degelijkheid en hun brede documentatie ten eerste de aandacht van de Vlaamse juristen op hem gevestigd.

Thans verscheen van zijn hand een belangrijk proefschrift waarmee hij onlangs aan de Katholieke Universiteit te Leuven de graad behaalde van geaggregeerde van het

Hoger Onderwijs, over « De juridische betekenis van het concubinaat ».

Dit onderwerp is één van degene die in de rechtspraak van de jongste jaren uiterst omstreden werden en waarbij zich problemen voordoen die nog dagelijks moeten opgelost worden door onze rechtbanken en hoven. Het is een zeer beweeglijke stof, die beïnvloed wordt door talrijke extra-juridische factoren van sociologische, morele en religieuze aard en het was ten eerste gewenst dat een jurist het vraagstuk grondig zou instuderen, een synthese zou maken van de rechtspraak en grote lijnen zou trekken in de verscheidenheid van de oplossingen die voorkomen in de jurisprudentie.

Dit heeft de heer Vandenberghe op voortreffelijke wijze gedaan. Zijn boek is een wetenschappelijk werk van hoge standing.

Het getuigt van een ontzaglijke arbeid. Niet alleen werd een uitgebreide literatuur grondig doorgewerkt, doch de rechtspraak, niet enkel van ons land, doch ook van Frankrijk en nog andere landen, werd onderzocht en uit dit alles trok de auteur conclusies die van aard zijn om de rechtsevolutie voor de toekomst te bepalen op dit zeer delikaat en zeer omstreden gebied.

Laten we onmiddellijk onderstrepen dat de heer Vandenberghe vooruitstrevende stellingen inneemt, dat hij de in ons land geldende jurisprudentie te conservatief vindt en dat hij van oordeel is dat de opvattingen zoals ze gelden in Frankrijk onze rechtsmachten zouden dienen te inspireren.

Hoe staat het recht tegenover het fenomeen van het concubinaat en hoe wordt dit fenomeen juridisch gewaardeerd. Dit is de eerste titel van het boek. Wij vinden er een breed uitgewerkte historische inleiding waarin het concubinaat onderzocht wordt in het Romeins en in het oud vaderlands recht, waarin scherp het onderscheid gemaakt wordt tussen het concubinaat en het onderhoud van een bijzit door een gehuwd man. De invloed van het kanonieke recht is doorslaggevend geweest om het concubinaat te verbieden. Men constateert nochtans dat zowel Wieland als De Damhoudere stellen, dat niettegenstaande het verbod in het kanonieke recht, het concubinaat « naar civiel recht » geoorloofd was.

Na zijn historische inleiding komt schrijver tot de actuele juridische waardering van het concubinaat. Eerst dient het begrip nauwkeurig omlijnd te worden. Er bestaat een gradatie tussen het stuprum, de occasionele geslachtelijke omgang en de onpersoonlijkheid van de relatie, het onderhoud van een bijzit, waarin de verhouding gepersonaliseerd is en geëvolueerd naar meer regelmatige betrekkingen, en tenslotte het concubinaat in eigenlijke zin, dat samenvalt met de feitelijke buitenechtelijke samenleving van een man en een vrouw en gekenmerkt is door een zekere stabiliteit. De geslachtsgemeenschap niet alleen, doch de samenwoning en de levensgemeenschap zijn bij het concubinaat essentieel.

De auteur stelt dan een onderzoek in naar de sociologische betekenis van het concubinaat en tracht aan de hand van statistische gegevens de maatschappelijke betekenis ervan na te gaan. Er kan vastgesteld worden dat het concubinaat aan belang wint naar gelang men de sociale ladder afdaalt en dat het belangrijker is in de grote stadsagglomeraties dan in de landelijke streken. Godsdienstige overtuiging doet zich duidelijk gelden als rem van het concubinaat. Al heeft het concubinaat een niet onaanzienlijke betekenis — de auteur schat het aantal concubinerende paren in België op ongeveer 100.000 — toch kan er een constante afbrokkeling vastgesteld worden en komen in de moderne welvaartsstaat in grotere mate andere vormen van buitenechtelijk verkeer voor.

Hoe staat nu het civiel recht tegenover het concubinaat? Schijnbaar legt het civiele recht een volkomen onwetendheid aan de dag, wat echter niet betekent dat de rechts-

orde de rechtshandelingen tussen concubinerenden niet beoordeelt. Principieel neemt de rechtspraak een gevechtingspositie in ten opzichte van het concubinaat, dat beschouwd wordt als een immorele toestand die indruist tegen de goede zeden. De tussen concubinerenden nogal vaak voorkomende rechtshandelingen zoals schenkingen, legaten en vennootschapscontracten worden krachtens de pretoriaanse norm meestal vernietigd.

Schrijver is echter van mening dat de principiële immoraliteit van het bestaan van een feitelijk gezin aanvechtbaar lijkt te zijn. Enkel deze overeenkomsten die aan het concubinaat een huwelijksstatuut willen toekennen doen een afbreuk aan de huwelijkswetgeving die de openbare orde raakt. Wanneer het overspelig concubinaat buiten elke betwisting verwerpelijk en strafbaar is, kan de rechter toch in feite vaststellen dat in een bepaald geval, hoewel niet erkend door de wet, het concubinaat de goede zeden toch niet verstoort. Men bevindt zich hier in een grensgeval en het is dan ook merkwaardig vast te stellen, dat nietgenstaande het algemeen beginsel dat in rechte ten opzichte van het concubinaat wordt erkend, het sociaal zekerheidsrecht in zekere mate juridische gevolgen aan het concubinaat vastknoopt. Dit is het geval met de wetgeving op de arbeidsongevallen, de verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering, de wetgeving op de gezinsprestaties en deze betreffende de arbeidsvoorzieningen en de werkloosheid. In al deze wetgevingen, ook in deze betreffende pensioenen voor oorlogsslachtoffers, worden in beperkte mate zekere voordelen aan het concubinaat toegekend. De wet legt hier echter een zekere hipocrisie aan de dag: zij zal geen gewag maken van de concubine doch spreken van een « niet-beloonde huishoudster »...

Na dit algemeen kader getrokken te hebben onderzoekt de heer Vandenberghé het lot van de rechtshandelingen die om niet tussen concubinerenden gesteld worden. Wanneer onder het Ancien Régime de beschikkingen om niet tussen concubinerenden meestal vernietigd werden, werd bij het opstellen van het Burgerlijk Wetboek de onbekwaamheid tot schenken tussen de concubinerenden fel omstreden. Uiteindelijk werd in de tekst van het Burgerlijk Wetboek geen enkele betrekkelijke onbekwaamheid tot schenken aan het bestaan van een concubinaatsverhouding gebonden. Het louter bestaan van een concubinaat heeft dan ook de nietigheid van de schenking of het legaat tussen concubinerenden niet tot gevolg. Zulks belet echter niet dat de rechter toch regelmatig concubinaat in overweging neemt en dat langs verschillende juridische wegen zoals de captatie en de ongeoorloofde oorzaak de onbekwaamheidsregel van het oud Frans recht terug werd ingevoerd.

Aan de hand van een zeer uitgebreide jurisprudentie worden dan, wat deze punten betreft, stellingen van de rechtspraktijk onderzocht, waarbij de soms geraffineerde nuancering die in de jurisprudentie wordt aangewend duidelijk in het licht wordt gesteld.

Een studie van de Belgische rechtspraak toont duidelijk dat deze een vergaande strengheid aan de dag legt, en dat men tenslotte is teruggekomen tot de toestand die bestond vóór het uitvaardigen van het Burgerlijk Wetboek. Dit is namelijk het geval sedert het bekend arrest van het Hof van Cassatie van 13 november 1953, dat als regel stelt dat de oorzaak van een rechtshandeling tussen gezin en concubine ongeoorloofd moet geacht worden indien één der doorslaggevende beweegredenen van de schenker een berispelijk karakter heeft.

In een derde titel bespreekt de auteur de onderlinge aanspraak tussen concubinerenden en de aanspraak tegenover derden. Kan er een aanspraak tot vergoeding erkend worden wegens een onverantwoorde beëindiging van het concubinaat? Zeer uitzonderlijk wordt zulks aangenomen, b.v. in geval van bedrieglijke verleiding bij de aanvang van het concubinaat en bij het zorgen voor de bestaans-

zekerheid van een concubine. Het Hof van Cassatie staat echter vijandig ten opzichte van deze oplossingen omdat zij van aard zijn het in stand houden van de onzedelijke betrekkingen of de vergoeding ervan te bevorderen.

De aanspraak van concubinerenden tegenover derden doet zich regelmatig voor bij ongevallen waardoor één der concubinerenden overlijdt door de fout van een derde. De rechtspraak van het Hof van Cassatie lijkt wel gevestigd in die zin dat de krenking van een rechtmatig belang als ontvankelijkheidsvoorwaarde tot schadeloosstelling wordt vereist. Toch besluit de jurisprudentie er niet gemakkelijk toe het verlies van een voordeel, namelijk materiële of morele bijstand tussen concubinerenden, als een rechtmatig belang te beschouwen. De auteur ontleedt in dit verband de Franse rechtspraak die op dit punt veel breder is dan de Belgische. Eindelijk wordt een laatste titel van het boek gewijd aan het concubinaatsvermogen, waarbij in het licht gesteld wordt dat het huwelijksgoederenrecht niet op dit terrein toepasselijk is en dat men zich, wat betreft de materiële belangen van de concubinerenden onderling en de mogelijke overeenkomst van maatschap tussen hen dient opgelost te worden door toepassing van het gemeen recht.

Het boek wordt besloten met een zeer uitgebreide bibliografie. Het is een werk dat hoog dient aangeschreven te worden, niet enkel om zijn juridische waarde, maar ook om het milde menselijke inzicht dat bij de auteur heeft voorgezet bij het beoordelen van de juridische verhoudingen die hij bestudeerde.

René Victor.

TIJDSCHRIFTEN

Omnilegie, jaargang 1970 - november.
Rechtspraak.

Tijdschrift voor sociaal recht, jaargang 1970 - nr. 7.

Bourgeois R. en Van Put R., Eenzijdige wijziging van de arbeidsvoorwaarden. — Handelsvertegenwoordiging. — Rechtspraak.

Rechtspraak der Haven van Antwerpen, jaargang 1970 - nr. 5 en 6.

Aanvaring. — Commissie. — Rechtspleging. — Rechtsvordering. — Rivierbevrachting. — Verantwoordelijkheid. — Verzekering. — Zeebevrachting.

Nederlands Juristenblad, jaargang 1971 - nr. 5.

Mr. A.K. Koekkoek, De aanbeveling van een kabinetsformateur door de Tweede Kamer. — Opmerkingen en mededelingen: Mr. W.H. Heemskerk, Wet tarieven in burgerlijke zaken niet aangepast aan wijziging competentiegrens. — M.P. van der Velden, Is 's Konings Eerste Juridische Raadgever wispelturig? — Mr. J. Wessel, Het rapport van de Commissie-Reuder. — Mr. E.C. de Gravere, De substitutie in een transportakte.

Advocatenblad, jaargang 1971 - nr. 1 en 2.

Jhr. Mr. P.J.W. de Brauw, Voorrecht. — Jhr. Mr. W.H. De Jonge, Hooft Graafland bene meritis. — Mr. E. Kort-hals Altes, Rechter en Contestatie. — Mr. J. Hollander, Fiscaal Bulletin XIII. — Mr. J.C. Hoofman, Stichting Pensioenfonds Nederlandse orde van advocaten opgericht. — Stemrecht stagiaires. — Mr. J.W.M. Wagenaar, Het woord is aan de lezer. — Mr. A. Schenkeveld, Rechtsbijstand aan on- en minvermogenen, De procureurs-declaratie. — Van buitenlandse balies. — Mededelingen. — Nieuwe uitgaven. — Personalía.